

โครงการวิจัย เรื่อง

การจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ
ตามแนวมนุษยปรัชญา
ของ มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

Education for Children in need of Special care
based on Anthroposophy
at Ton-Rak School Foundation for Children with Special needs.

โดย

นางสาวอัญชนา สุนทรพิทักษ์

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ

โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อคนพิเศษ โดยมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

ได้รับทุนอุดหนุนจาก

สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย(สสพ.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

LC

3987.T5

๑524๓

2553

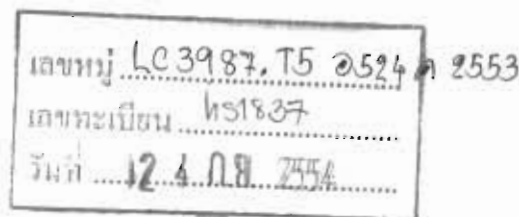
โครงการวิจัย เรื่อง

การจัดการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ
ตามแนวมนุษยปรัชญา
ของ มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

Education for Children in need of Special care
based on Anthroposophy
at Ton-Rak School Foundation for Children with Special needs.

โดย

นางสาวอัญชญา สุนทรพิทักษ์

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ

โครงการจัดการเรียนรู้เพื่อคนพิเศษ โดยมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ
ได้รับทุนอุดหนุนจาก

สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย(สสพ.)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)

ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

สารบัญ

บทที่ ๑	บทนำ.....	๑
	แนวคิด	๑
	ความหมายและนิยาม.....	๒
	วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๒
	คำถามการวิจัย.....	๒
	ขอบเขตการวิจัย.....	๒
	วิธีวิจัย.....	๒
	ผู้เข้าร่วมการวิจัย.....	๓
	ระยะเวลาการดำเนินการ.....	๓
	วิธีการประเมินผล.....	๓
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	๓
บทที่ ๒	การศึกษาตามแนวมนุษยปรัชญา.....	๕
	ความหมายและแนวคิดของ มนุษยปรัชญา.....	๕
	หลากหลายมิติในความเป็นมนุษย์.....	๖
	พัฒนาการของชีวิต.....	๗
บทที่ ๓	การศึกษาบำบัดสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ.....	๑๕
	ความหมายของการศึกษาบำบัด	๑๕
	แนวคิดการจัดการศึกษาบำบัด.....	๑๕
บทที่ ๔	การศึกษาบำบัดสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษของ มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ.....	๑๗
	ความเป็นมาของมูลนิธิ.....	๑๗
	การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาบำบัดสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษของ มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ.....	๑๘
	ที่มาของหลักสูตรเบื้องต้น.....	๑๙

องค์ความรู้ด้านการศึกษานำบัดตามแนวมุขยปรัชญา.....	๑๙
องค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย.....	๒๐
การเตรียมการ.....	๒๓
ตัวอย่างแผนการสอนวิชาหลัก เรื่อง "การเดินทางของเมล็ดข้าว".....	๒๔
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมวงกลม.....	๒๗
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตตลีลา.....	๒๘
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์.....	๒๙
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ.....	๓๐
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนวิชางานไม้.....	๓๑
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะการวาดสีน้ำ, ปั้นดิน.....	๓๒

บทที่ ๕	การศึกษาเด็กรายบุคคล.....	๓๔
	กระบวนการการสังเกตเด็กรายบุคคล.....	๓๔
	การฝึกฝนตนเองในฐานะ "ผู้สังเกต".....	๓๕
	การกำหนดตารางการศึกษาเด็กรายบุคคล.....	๓๖
	การศึกษาเด็กรายบุคคลครั้งที่ ๑.....	๓๖
	การศึกษาเด็กรายบุคคลครั้งที่ ๒.....	๓๘
	ตัวอย่างการศึกษาเด็กรายบุคคล.....	๓๙
	ณัฐมน หลิมตระกูล.....	๓๙
	รฐนนท์ ภูวบุญกุล.....	๔๐
	นิภาวรรณ เหาสมบัติชัย.....	๔๒

บทที่ ๖	กระบวนการเรียนรู้ระหว่างบ้าน กับ มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ.....	๔๔
	การสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา.....	๔๕
	ผลการพัฒนารายบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง.....	๔๘

บทที่ ๗	ผลการวิจัย.....	๕๔
	ผลการวิจัยต่อคำถามวิจัยที่ ๑.....	๕๔
	ผลการวิจัยต่อคำถามวิจัยที่ ๒.....	๕๘
	ผลการวิจัยต่อคำถามวิจัยที่ ๓.....	๖๐

บทที่ ๕ บทสรุป.....๖๒

บทส่งท้าย.....๖๓

บรรณานุกรม๖๔

บทที่ ๑

บทนำ

แนวคิด

มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของภาพสะท้อนวิวัฒนาการนับแต่อดีตสู่ปัจจุบัน ไม่ว่ามนุษย์คนนั้นจะเกิดมาเป็นอย่างไร แต่ทุกคนล้วนมีส่วนเขียนประวัติศาสตร์ในยุคสมัยของตน ปรากฏการณ์เกี่ยวกับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ เป็นปรากฏการณ์พิเศษที่นำศึกษา ทั้งในแง่ชีววิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา

ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา จำนวนบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งยังมีลักษณะของความพิเศษที่หลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้นอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ขณะเดียวกันศาสตร์ทุกสาขาท่างยอมรับตรงกันว่า ศตวรรษที่ ๒๐ จนถึงปัจจุบันเป็นช่วงเวลาของโลกมีความเปลี่ยนแปลงมากและรวดเร็วจนตามแทบไม่ทัน เป็นไปได้ว่า ปรากฏการณ์ทั้งสองน่าจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน

สังคมไทยซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกหลีกเลี่ยงไม่พ้นกับการรับกระแสการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว จำนวนบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษมีจำนวนและความหลากหลายของกลุ่มอาการ ซับซ้อนมากขึ้น บุคคลเหล่านี้มีความอ่อนไหวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและต้องการความช่วยเหลือในการดำรงชีวิตอยู่จากมนุษย์รอบข้าง ยิ่งกลุ่มอาการมีความซับซ้อนมาก การดูแลและเยียวยาก็ยิ่งยาก ที่ผ่านมา ครอบครัวและเครือญาติเป็นเสาหลักให้การช่วยเหลือเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคลเหล่านั้นซึ่งส่วนใหญ่มักไม่ได้รับโอกาสอย่างแท้จริง ดังสำนวนที่กล่าวว่า "ปล่อยไปตามบุญตามกรรม" หรือ "เป็นเรื่องของกรรมเก่า" หรือ"ทำไปตามมีตามเกิด" หลายครอบครัว "เก็บ" สมาชิกที่มีความต้องการพิเศษไว้ ไม่ปรารถนาให้พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและชุมชน หลายครอบครัว "เลี้ยง" เขาไว้ในลักษณะเด็กเล็กที่ต้องการการอนุบาลตลอดชีวิต

ปัจจุบัน กระบวนการรักษาเยียวามีทางเลือกหลากหลาย วิธีการแพทย์แผนปัจจุบันเป็นทางเลือกกระแสหลักในการเยียวยามักจะแบ่งเด็กตามกลุ่มอาการทางกายภาพและรักษาตามอาการแบบแยกส่วน ซึ่งได้ผลไม่เต็มที่นัก จึงมีความพยายามแสวงหาแนวทางเลือกอื่น ๆ ในการเยียวามากมาย และตอกย้ำให้เห็นว่าครอบครัวไม่สามารถจัดการปัญหาได้ตามลำพัง ชุมชนในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งโรงเรียน โรงพยาบาล หน่วยงานและนโยบายภาครัฐ จำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมดูแลบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษและครอบครัวของพวกเขาในฐานะที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของสังคม

ดังนั้น มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ จึงทำงานวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษตามแนวทางการศึกษานำบัด (Curative Education) จากพื้นฐานความรู้ด้านมนุษยปรัชญาของดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ ขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งให้สังคมไทย

โดยทั่วไปจะเรียกกลุ่มบุคคลดังกล่าวว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ แต่ตามแนวคิดของ ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ จะเรียกว่า บุคคลที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางจิตวิญญาณ งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะใช้คำว่า บุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ (Children in need of special care)

ความหมายและนิยาม

เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือ บุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ (Children in need of special care) หมายถึง เด็กที่มีความแตกต่างจากเด็กทั่ว ๆ ไป ซึ่งอาจมีสาเหตุจากความบกพร่องทางร่างกาย พัฒนาการ สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และความต่างต่างนั้นมีผลต่อการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคม ทำให้มีความต้องการการดูแลและให้การศึกษาที่เฉพาะเจาะจง ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ เด็กที่มีความบกพร่องทางภาษา เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ ออทิสติก และเด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน และเด็กปัญญาเลิศ

การศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาที่จัดสำหรับเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษทุกประเภท ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ ดังนั้นการศึกษาพิเศษจึงแตกต่างไปจากการศึกษาสำหรับเด็กปกติในด้านที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอน กระบวนการ เนื้อหาวิชา (หลักสูตร) สื่อ และอุปกรณ์การสอนที่จำเป็น ควรจัดให้สนองกับความต้องการและความสามารถของแต่ละบุคคล

การศึกษานำบัด (Curative Education) คือ การศึกษาตามพื้นฐานความรู้ด้านมนุษยปรัชญาที่ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ สร้างสรรค์ขึ้น ยังมีได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายนักในประเทศไทย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางกลุ่มจะต้องศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองในฐานะผู้ปกครอง ครู และอาสาสมัครผู้สนใจการศึกษานำบัด เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเป็นทางเลือกหนึ่งในสังคมไทยที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กพิเศษให้เติบโตขึ้นเป็น "ผู้ใหญ่" ที่มีคุณธรรมและมีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวทางการศึกษานำบัด (Curative Education) ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดต่อนักเรียน และเป็นต้นแบบในการจัดหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนการศึกษานำบัดตามแนวมนุษยปรัชญาในสังคมไทย

๒. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษานำบัดต่อผู้ปกครอง นักบำบัด นักวิชาการ ศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
๓. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับกลุ่มผู้ปกครองที่แสวงหาหนทางในการช่วยเหลือพัฒนา ศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

คำถามการวิจัย

๑. การศึกษานำบัด (Curative Education) จากพื้นฐานความรู้ด้านมนุษยปรัชญามีผลต่อ พัฒนาการทางกาย ใจ และจิตวิญญาณของนักเรียนอย่างไร
๒. หลักสูตรการศึกษานำบัด (Curative Education) ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ด้านมนุษยปรัชญา ของตะวันตกมีความเหมาะสม สอดคล้องและปรับใช้ได้จริงกับสังคมไทยหรือไม่
๓. การสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน ในการดูแลและพัฒนาศักยภาพ ของบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ เป็นไปได้จริงหรือไม่ และสามารถช่วยเหลือปัญหาของบุคคลที่ ต้องได้รับการดูแลพิเศษและครอบครัวได้หรือไม่

ขอบเขตการวิจัย

๑. ศึกษากระบวนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงของนักเรียน ครู และผู้ปกครองนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ – ๒๕๕๒
๒. ศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการก่อตั้ง "กลุ่ม" หรือ เครือข่ายการเรียนรู้ของมูลนิธิ โรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

วิธีการวิจัย

๑. ศึกษาแนวคิดการศึกษานำบัด (Curative Education) จากพื้นฐานความรู้ด้านมนุษย ปรัชญา เพื่อสร้างหลักสูตรการศึกษานำบัดที่เหมาะสมกับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ ในบริบทของนักเรียน ครู ผู้ปกครองของมูลนิธิโรงเรียนต้นรัก
๒. ทดลองใช้หลักสูตรเบื้องต้นในปีการศึกษา ๒๕๕๐ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๐ – เดือนกันยายน ๒๕๕๐
๓. สรุปประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร
๔. ศึกษากระบวนการ การศึกษาเด็กรายบุคคล ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน
๕. ศึกษากระบวนการการสังเกตเด็กโดยละเอียดตามแนวมุขยปรัชญา
๖. ศึกษาพัฒนาการการทำงานระหว่างบ้านและมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ
๗. สรุปคำถามวิจัยจากการสังเกตและสัมภาษณ์ผู้ปกครอง

ผู้เข้าร่วมการวิจัย

นักเรียนที่เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓ คน

ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓ ครอบครัว

ครูประจำชั้นและครูผู้ช่วย ครูประจำวิชา

ระยะเวลาการดำเนินการ

ระยะเวลาการดำเนินการนับตั้งแต่ก่อตั้งกลุ่มเพื่อจัดห้องเรียนต้นแบบของมูลนิธิโรงเรียนต้น
รักเพื่อเด็กพิเศษ คือ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ - เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

วิธีการประเมินผล

๑. สังเกตและบันทึกข้อมูล
๒. ผลงานของนักเรียน
๓. สัมภาษณ์ผู้ปกครอง และประชุมครู
๔. สัมภาษณ์นักเรียน
๕. แบบสอบถาม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. หลักสูตรการศึกษานำบัด (Curative Education) สำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ
ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย

๒. องค์ความรู้ในการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อดูแล
และพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ

บทที่ ๒

การศึกษาตามแนวมนุษยปรัชญา

ความหมายและแนวคิดของมนุษยปรัชญา

มนุษยปรัชญา มาจากรากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Anthroposophy Anthrop แปลว่า มนุษย์
Sophy แปลว่า ความรู้

องค์ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์นี้เกิดขึ้นจากญาณทัศนะ
ของ ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ (Dr. Rudolf Steiner 1861-1925)
นักคิดชาวออสเตรียคนสำคัญที่ให้แรงบันดาลใจในการปฏิรูป
สังคมทั้งด้านการศึกษา การเกษตร การแพทย์และอื่นๆ อีก
มากมาย สไตเนอร์มองภาพมนุษย์เสมือนจักรวาลเล็ก ๆ ที่
ความเป็นไปได้ทั้งหมดเกิดขึ้น มนุษย์แต่ละคน คือ ภาพสะท้อน
ของทุกสรรพสิ่งที่อยู่ในจักรวาล

หากต้องการเข้าใจโลกจงมองเข้าไปในตน
หากต้องการเข้าใจตน จงออกไปสู่โลก

เราจะสัมผัสได้ถึงความลึกซึ้งในความสัมพันธ์ของมนุษย์แต่ละคนกับจักรวาลอันกว้างใหญ่
หากพิจารณาภาพ ๆ นี้

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่า มนุษย์ก่อรูปขึ้นด้วยส่วนที่จับต้องมองเห็นได้ นั่นคือ 'กาย' และอีกส่วนหนึ่งที่มองไม่เห็นแต่ดำรงอยู่ในตัวเรา นั่นคือ 'จิตใจ' ซึ่งสามารถพัฒนาสู่ความนึกคิดในระดับการตระหนักรู้ในตัวเอง นั่นคือ 'จิตวิญญาณ'

๓ มิติในความเป็นมนุษย์นี้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดช่วงชีวิตของเรา รวมถึงการกลับมาจุติอีกครั้ง เพราะมนุษย์ปรัชญามองว่า 'ชีวิต' มีขอบเขตอันไพศาลมิได้มองมนุษย์ในแง่ของกาย-ใจ อย่างที่วิทยาศาสตร์กระแสหลักมอง มุมมองเกี่ยวกับมนุษย์นับแต่อารยธรรมดั้งเดิม จนถึงศาสนาต่างๆ ล้วนมีญาณทัศนะเกี่ยวกับ 'มนุษย์' ที่ให้ความสำคัญทั้งกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และเน้นการพัฒนาทางจิตใจเพื่อไปสู่การยกระดับ 'จิตวิญญาณ' ตามแนวทางของแต่ละศาสนา ดังนั้น มนุษยปรัชญา จึงมีใช่ความคิดแปลกแยกหรือสิ่งที่รับมาจากโลกทัศน์ของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่เป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาเก่าแก่ที่ดร.สไตเนอร์ หยั่งรู้และถ่ายทอดผ่านปาฐกถาตลอดชีวิตของท่าน จนกลายเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดโรงเรียนแนวมนุษยปรัชญาแห่งแรกของโลก (เอสโตเรีย) หรือที่รู้จักกันในนามของ โรงเรียนวอลดอร์ฟ ณ เมืองสตุทการ์ท ประเทศเยอรมัน ในปี ๑๙๐๙

สำหรับมนุษยปรัชญา มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการของจักรวาลอันกว้างใหญ่ไพศาล วิวัฒนาการของวัตถุทั้งมวลที่เกิดขึ้น จากสภาพของ 'พลัง' มาสู่การก่อรูปของสรรพสิ่งทั้ง ดาวเคราะห์ ดาวฤกษ์ใหญ่น้อย ในจักรวาลมีเทพเทวาสถิตย์อยู่เบื้องหลังการวิวัฒนาการนี้ จักรวาลมีการหายใจเข้า หายใจออกครั้งแล้ว ครั้งเล่า มนุษย์เราวิวัฒนาการขึ้นจากการหายใจเข้าออกนี้จนมีรูปร่างดังเช่นปัจจุบัน

หลกามิติในความเป็นมนุษย์

๑. มิติทาง 'กาย' (Body)

ร่างกายเป็นพื้นฐานในการอยู่บนโลกของเรา เรามีอวัยวะซึ่งทำหน้าที่แตกต่างกัน เช่น สมอง หัวใจ ตับ ปอด ไต ฯลฯ กายของเราสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างน่าอัศจรรย์ เช่น การหายใจ การย่อยอาหาร การขับถ่าย ปราศจาก 'กาย' แล้ว เราไม่อาจรับรู้อะไรได้ ไม่อาจรู้สึก ไม่อาจคิด ไม่อาจ 'กระทำ' สิ่งใด ๆ ในโลกได้ กายจึงเป็น 'วิหารศักดิ์สิทธิ์' ของเราในการมีชีวิตอยู่บนโลก

๒. มิติทาง 'จิตใจ' (Soul)

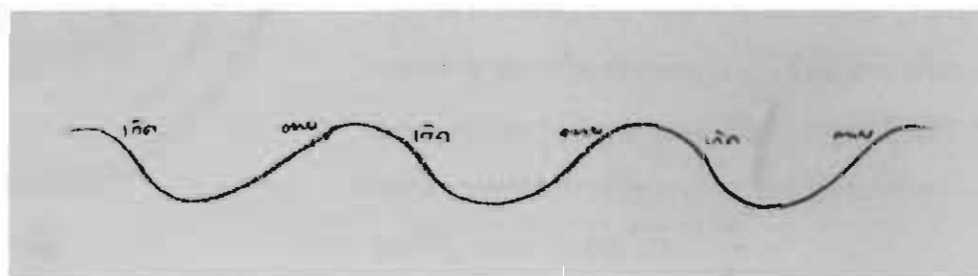
โลกใน 'จิตใจ' ของเราเป็นโลกที่มองไม่เห็น แต่เป็นโลกที่มีพลังไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า 'กาย'

เมื่อเรามองเห็นทะเล ความทรงจำเกี่ยวกับทะเลนั้นอาจมีสีสัน มีพลังแตกต่างไปจากทะเลที่เรามองเห็น 'ความทรงจำ' ไม่จำเป็นต้องเหมือนกับ 'การรับรู้' อาจเข้มข้นกว่าและมีพลังกว่า โลกของจิตใจเป็นโลกที่มีความเฉพาะตัว มีความแตกต่างออกไปในแต่ละคน หาก 'กาย' เป็นฐานแห่งการ 'รู้สึก' และ 'รับรู้' โลก จิตก็เป็นปัจจัยที่สร้างความหมายและแปลการรับรู้

๓. มิติทาง 'จิตวิญญาณ' (Spirit)

การทำความเข้าใจคำว่า 'จิตวิญญาณ' ในมนุษย์ปรัชญาขอให้เริ่มต้นจาก 'กระบวนการคิด' ที่ไม่มีโลกของอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะหากเรามีอารมณ์เข้าไปปะปน อาจคิดได้ไม่ชัดเจน ไม่มีเหตุผลดีพอ เราต้องอยู่ในสภาวะ 'สงบ' การสังเกตกระบวนการคิด สามารถทำให้เราเข้าใจความหมายของ 'จิตวิญญาณ' ในขั้นต้นได้

เมื่อ 'กาย' สัมผัส 'จิต' รับรู้ 'จิตวิญญาณ' จะก่อประสบการณ์ให้เป็นความจริงที่มีความหมาย

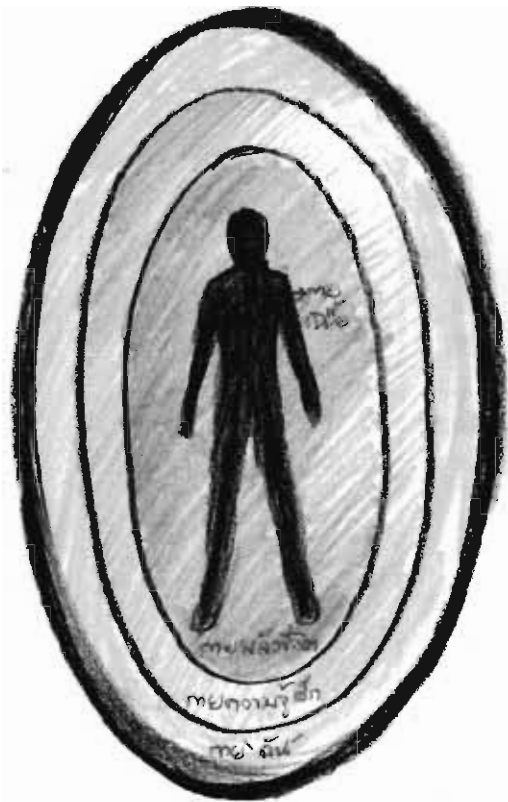

สิ่งสำคัญที่แตกต่างจากทฤษฎีการศึกษาเรื่องมนุษย์ในแนวอื่นๆ นั่นคือ มนุษย์ปรัชญา กล่าวถึงมนุษย์มิใช่เพียงตั้งแต่เกิดจนตาย แต่กล่าวถึงมนุษย์ในมิติก่อนจุติลงมาบนโลก และพัฒนาตัวตนผ่านการเวียนว่ายตายเกิดครั้งแล้วครั้งเล่า การมา 'เกิด' ของมนุษย์คนหนึ่งมีเป้าหมาย มีหน้าที่ที่แต่ละคนนำติดตัวมา และในฐานะ 'ครู' และ 'พ่อแม่' จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับทัศนะใหม่เพื่อที่จะให้ 'ความช่วยเหลือ' มนุษย์ที่เกิดมาแตกต่าง ได้บรรลุเป้าหมายแห่งชีวิตในชาติภพของเขา

อย่างไรก็ตาม ดร.สไตเนอร์ ได้กล่าวถึงพัฒนาการของมนุษย์ในช่วงที่มีชีวิตอยู่โลกด้วยวงจร ๗ ช่วงปีของการเจริญเติบโตทั้งทาง กาย-ใจ-และจิตวิญญาณ (ตระหนักรู้ในตัวตน)

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะในช่วง ๒๑ ปีแรกของชีวิตบนโลกเป็นสำคัญ เพราะเป็นช่วงรากฐานของชีวิตและเป็นช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลงเติบโตทั้งกายและใจเพื่อเป็นทอธารให้จิตวิญญาณหรือ 'ความตระหนักรู้ในตัวตน' ก่อเกิด

มนุษย์ปรัชญา กล่าวถึงคำว่า 'กาย' ในลักษณะกระบวนการมากกว่าในสถานะของแข็ง หรือ รูปร่าง รูปทรงที่จับต้องมองเห็นได้ ในรายละเอียด กายของมนุษย์มีดังนี้

๑. กาย-ร่างกาย, กายเนื้อ (Physical body)

ร่างกายและระบบอวัยวะต่างๆ ซึ่งมีสภาพเป็นสสาร มีลักษณะรูปร่าง รูปทรงเห็นได้ชัด มีน้ำหนักบนโลก มนุษย์มีกายนี้ร่วมกับโลกของแร่ธาตุ (Mineral World) ร่างกายของเราเป็นที่รวมของธาตุต่าง ๆ ในโลกทั้ง แคลเซียมในกระดูกและฟัน ซิลิคอนในนม ออกซิเจนและไนโตรเจนในปอด

๒. กาย-พลังชีวิต (Ethereic body)

เป็นพลังที่มีการเคลื่อนไหวก่อรูปกระบวนการต่าง ๆ ในร่างกายให้ดำเนินไป เป็น 'สนามแห่งพลัง' ที่ทำให้เกิดกระบวนการหายใจ, ย่อยอาหาร, ขับถ่าย, การไหลเวียนโลหิต และอื่นๆ หากขาดพลังชีวิตนี้ มนุษย์ก็ไม่ต่างอะไรจากซากศพ มีแต่ร่างไร้ปรมาณ มนุษย์มีกายนี้ร่วมกับ โลกของพืช (Plant World)

๓. กาย-อารมณ์ความรู้สึก (Astral body)

หมายรวมถึงความรู้สึกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ความหิว, ความรัก, ความกลัว, ความโกรธ ตลอดจนสภาวะอารมณ์ต่างๆ มนุษย์มีกายนี้ ร่วมกับ 'โลกของสัตว์' (Animal World)

๔. กาย-ตัวตน หรือกายแห่ง 'ตัวตน' (I.Ego)

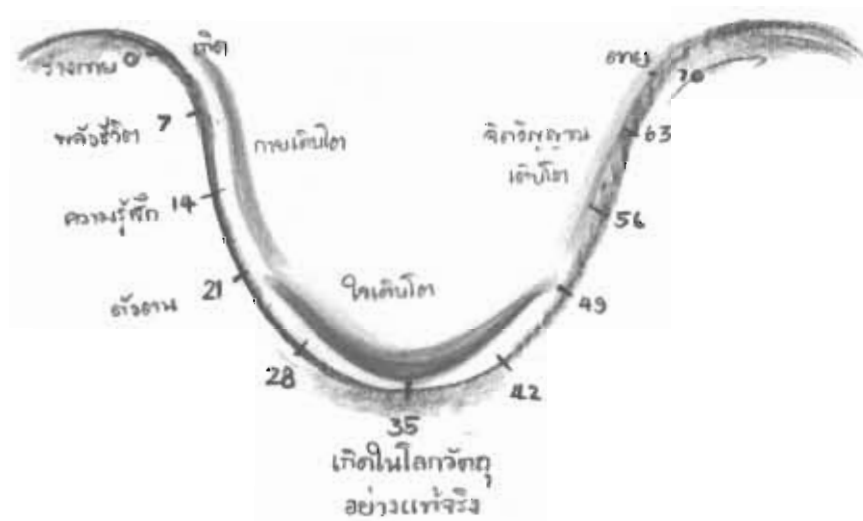
อาจไม่ยากที่จะเข้าใจ แต่กายนี้เปรียบเสมือน 'ผู้ควบคุมวงออร์เคสตรา' ทำหน้าที่ควบคุมกายทั้ง ๓ ที่กล่าวมาให้ดำเนินชีวิตไปอย่างมีสุขภาพะ เป็นศูนย์กลางที่แท้จริงของมนุษย์ เมื่อมนุษย์เติบโตขึ้น กายแห่งตัวตนนี้จะพาไปสู่ภาวะแห่ง 'การตระหนักรู้' สู่อการพัฒนาตนในฐานะมนุษย์ กายนี้จึงเป็นกายที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากโลกของแร่ธาตุ พืชและสัตว์

แร่ธาตุ	มี ภายนอก
พืช	มี ภายนอก, ภายนอกชีวิต
สัตว์	มี ภายนอก ภายนอกชีวิต และภายนอกความรู้สึก
คน	มี ภายนอก ภายนอกชีวิต ภายนอกความรู้สึก และความตระหนักรู้ในตัวตน

พัฒนาการของชีวิต

ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าในทางมนุษยปรัชญานั้นมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของกาย, ใจ, จิต วิญญาณ ในทุก ๆ ๗ ปีแรกของชีวิต และจะเปลี่ยนแปลงไปดังภาพสะท้อนดังภาพชีวิตข้างล่างนี้

๑. ๑ - ๒๑ ปี การพัฒนาทางกายมากถึงขีดสุด เป็นการก่อรูปวางรากฐานของชีวิต ของจิตใจแลจิตวิญญาณ

๒. ๒๑ - ๔๒ ปี การพัฒนาทางจิตใจจะเกิดขึ้นอย่างเข้มข้น เมื่อค้นหา 'ตัวฉัน' หรือการตระหนักรู้ในตัวตน ในชะตาชีวิตของตน เพื่อเป็นรากฐานในการเติบโตทางจิตวิญญาณ มนุษย์ในวัยผู้ใหญ่ - วัยทำงาน เป็นช่วงที่เรา 'ตื่น' ขึ้นบนโลกวัตถุอย่างแท้จริง

๓. ๔๒ - ๖๓ ปี (และวัยต่อไป) การพัฒนาทางจิตวิญญาณ เป็นช่วงวัยผู้ใหญ่อย่างเต็มตัว ซึ่งก้าวไปสู่การตระหนักรู้ในตนเอง การปล่อยวางจากกายและจิตใจ มุ่งแสวงหาและพัฒนาชีวิตภายใน ร่างกายหยาบเริ่มเสื่อมถอย ขณะที่กาย 'ฉัน' เติบโตอย่างต่อเนื่อง และเตรียมที่จะกลับไปยังโลกแห่งจิตวิญญาณหลังร่างกายสลาย

ในทางการศึกษาแนวมนุษยปรัชญาถือว่า ช่วง ๒๑ ปีแรกเป็นการ 'ปลูก' สิ่งซึ่งอยู่ในตัวมนุษย์ให้ตื่นขึ้น ซึ่งมีความสำคัญมากกับชีวิตที่เหลือ

๑. ๐ - ๗ ปี (Birth of Physical Body)

จากการจุติในครรภ์มารดา ซึ่งเสมือนสายน้ำ ๒ สายมาบรรจบกัน คือ สายธารแห่งพันธุกรรมและสายธารแห่งโลกจิตวิญญาณ

จิต ที่เดินทางมาหลายภพชาติ -> <- ร่างกายที่พันธุกรรมตระเตรียม

เกิด

เป็นมนุษย์

ช่วงวัยนี้เป็นช่วงเวลาที่ 'กายเนื้อ (กายหยาบ)' เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดในช่วงชีวิตของคนเรา เป็นรากฐานสำคัญของชีวิตที่เหลือทั้งหมด มนุษย์มีพัฒนาการที่สำคัญยิ่งคือ

๑. การลุกขึ้น 'ยืน' และ 'เดิน' ในแนวตั้งกับพื้นโลก (Walking)

๒. การพูด เปล่งเสียงสื่อความหมายถึงโลกรอบตัว (Speaking)

๓. การคิด ควบคู่มากับการเดินและพูด เป็นกระบวนการสานสัมพันธ์ระหว่าง
โลกภายในและโลกภายนอก (Thinking)

ใน ๓ กิจกรรมนี้มนุษย์ต้องการมนุษย์ผู้ใหญ่เพื่อทำตามและเลียนแบบจึงจะสามารถจำทักษะนี้ได้ แตกต่างจากสัตว์อื่นที่กระบวนการเติบโตดำเนินไปตามสัญชาตญาณ ไม่ผันแปรตามสิ่งแวดล้อมเช่น มนุษย์ สัตว์ไม่ต้องการ 'ครู' เพื่อเรียนรู้การส่งเสียง สื่อความหมาย หรือ การลุกขึ้นยืน ทุกอย่างมีกลไกธรรมชาติในตัวทำให้มันทำสิ่งเหล่านั้นได้เอง แต่มนุษย์เปราะบางกว่า มนุษย์เรียนรู้ที่จะเป็น 'มนุษย์' ด้วยเวลา, จังหวะ และสภาพแวดล้อม

สำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษนั้น กิจกรรมทั้ง ๓ นี้ มิได้เกิดขึ้นตามช่วงวัย (ประมาณ ๑ ขวบปีแรกของชีวิต) อาจมีความล่าช้าหรือบางกรณีไม่สามารถพัฒนากระบวนการนี้ได้ในช่วงชีวิต ความเข้าใจของพ่อแม่และครูต่อกระบวนการชีวิตปกติ การเจริญเติบโตและการพัฒนาการปกติทั้งทางกาย - ใจ - จิตวิญญาณ จึงเป็นปฐมบทสำคัญ ที่นำไปสู่การช่วยเหลือ ย้อนกลับสู่การส่งเสริมพัฒนาการที่จะทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถฝึกฝนทักษะที่บกพร่องได้

การเรียนรู้

เรียนรู้จากการทำตามผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้าง เด็กมีพลังเจตน์จำนง (willing) ที่จะลงมือกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยพลังอันท่วมท้น พวกเขาไม่อาจปิดกั้นตนเองจากสิ่งแวดล้อมได้ไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ดี เขาพร้อมจะทำตาม 'โลก' รอบตัวโดยปราศจากการปิดกั้น โลกภายในจิตใจยังมิได้ก่อเกิดและแข็งแรงพอที่จะ 'หยุด' การกระทำใดๆ เพราะในสำนึกลึกๆนั้นเด็กๆทุกคนเชื่อว่าโลกนี้ดี (Good)

โลกจากภายนอก ->

เด็กเล็กใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมดซึมซับโลกภายนอก/ มิได้เรียนรู้โลกด้วย 'การพูดสั่งสอน และ ความคิดเชิงเหตุผล' ทว่า เด็กเรียนรู้ด้วย 'การลงมือทำ และ ซึมซับจากผู้ใหญ่ที่อยู่รอบข้าง' การศึกษาตามธรรมชาติของวัยนี้ คือ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุดให้เด็กได้มีชีวิตอยู่ ค่อยๆเติบโตขึ้นผ่านประสาทสัมผัส ลงมือทำ ลงมือเล่นด้วย พลังเจตน์จำนงภายในของตนเอง (Willing)

บทบาทครู เป็นเสมือนแม่พิมพ์ที่ดีให้เด็กได้ทำตามโดยไม่ต้องพูดสั่งสอน แต่ 'ทำ' ทุกสิ่งด้วยความมุ่งมั่น เมตตา และศรัทธาในโลก เด็กเพิ่งมาถึง 'โลก' เขา ต้องการรู้จักโลกที่แท้จริง ที่เป็นธรรมชาติ

หลักสูตร จัดกิจกรรมประจำวันเสมือนอยู่บ้าน มีการทำกิจกรรมในลักษณะ หายใจเข้า - หายใจออก เพื่อสร้างจังหวะที่มั่นคงทางกาย - จิต ให้เด็ก เช่น เล่น กลางแจ้งสลับกับพืชนิทาน - เล่นในห้อง เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จังหวะของโลก ผ่าน กิจกรรมการทำอาหารตามฤดูกาล , การฉลองเทศกาลต่าง ๆ , นิทาน - บท เพลง - กลอนที่สอดคล้องกับ พลังธรรมชาติ และเทพเทวาที่ดูแลธรรมชาติ และ มนุษย์ในฤดูกาลต่าง ๆ

๒. ๗ ปี - ๑๔ ปี (Birth of Etheric Body)

การหลุดของพินันม เป็น เสมือนสัญลักษณ์บ่งบอกการเปลี่ยนแปลงอีกขั้นของ มนุษย์ 'พินันม' บ่งบอกการมาถึงของตัวตนที่แท้ แข็งแกร่งไม่มีการงอกใหม่ หากพินันมนี้ หลุดไป การงอกของพินันมเป็นสัญลักษณ์ว่า พลังชีวิตของเด็ก เป็นอิสระจากการสร้าง อยุ่ระยะต่าง ๆ พลังชีวิตพร้อมจะทำหน้าที่สำคัญ เพื่อช่วยให้การเติบโตเป็นมนุษย์สมบูรณ์

ในช่วง ๗ ปีที่สองของชีวิตนี้ ระบบจังหวะ ระบบการหายใจ และอวัยวะที่เชื่อมโยง เช่น ปอด หัวใจ ต่อมธามัส (Thymus) จะเจริญเติบโตที่สุดในช่วงชีวิตของเรา อาหารที่สำคัญของระบบจังหวะและพลังชีวิตที่เป็นอิสระ คือ 'ความรู้สึก' เพราะ 'ความรู้สึก' มีผลต่อการหายใจโดยตรง และการหายใจมีผลต่อจังหวะทั้งมวลในร่างกาย และจิตใจ

การเรียนรู้

ความรู้สึกภายในของเด็กค่อยๆ ก่อเกิด (feeling) เด็กจะเรียนรู้ได้ดี หากทุกสิ่งและทุกศาสตร์เต็มไปด้วย 'ชีวิตชีวา' เรื่องราวที่เรียนทำให้เขา 'รู้สึก' ได้ พลังเจตจำนงค์(willing)ของเด็กวันนี้แม้จะไม่ท่วมท้นดังช่วงเจ็ดปีแรกของชีวิต แต่พลังความรู้สึกของพวกเขา(feeling) เป็นแรงขับให้ตื่นตัวขึ้นในโลก พร้อมทั้งจะ เรียนรู้กระตือรือร้น กิ่งต้นกิ่งผืน และเปี่ยมด้วยพลังภายในของเด็ก เชื่อว่าโลกนี้ งดงาม(Beauty) หากเขาได้เรียนรู้โลกผ่านความงามของศิลปะจักมีผลต่อ พัฒนาการของอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเป็นพื้นฐานของการ 'คิด' ที่มีชีวิตชีวา ไม่แห้ง แล้งขาดมนุษยธรรม

บทบาทครู เป็นเสมือน 'ศิลปิน' ผู้นำพาทุกศาสตร์ให้มีชีวิตชีวาให้เด็ก สามารถ 'รู้สึก' กับสิ่งที่เรียนรู้ได้ และมีความเป็นผู้นำอันทรงสิทธิ์ที่เปี่ยมด้วยความ

รัก เด็กยังต้องการ'ผู้ใหญ่'ที่ชัดเจนนำพาพวกเขาไปสู่หนทางแห่งศีลธรรม
(loving Authority) ซึ่งจะเป็นพลังให้การศึกษากับเด็กวัยนี้ได้ดี ในวัยนี้ครูจะ
เป็นเสมือน 'ฮีโร่' ของเขา

หลักสูตร ตอบสนองการเติบโตทางกายและจิตใจด้วยการนำพาเขาสู่
'โลกแห่งความเป็นจริง' ในช่วง ๗ - ๑๔ ปี หลักสูตรจะเน้นไปที่ความสัมพันธ์ของ
มนุษย์กับโลกแร่ธาตุ พืช สัตว์ และประวัติศาสตร์ยุคต้นที่มนุษย์ยังใกล้ชิดกับเทพ
เทวาและพลังต่าง ๆ ในธรรมชาติ

๓. ๑๔ - ๒๑ ปี (Birth of Ego)

การเติบโตของระบบสืบพันธุ์และโครงกระดูก มาพร้อมกับการตื่นขึ้นของ 'ความรู้สึก
นึกคิดภายในที่เป็นตัวของตัวเอง' ร่างกายของมนุษย์เจริญเติบโตถึงขีดสุดในช่วงวัยนี้

*"Everything you find in the growing activity of your body you can also
find in your thoughts"*

Dr. Michale Glocker

"ทุก ๆ อย่างที่พบในการเจริญเติบโตทางร่างกาย คุณสามารถพบการเจริญเติบโต
นั้นได้ในทางความคิด"

ดร. มิคาล เกล็คเกอร์

ช่วงรอยต่อจากเด็กสู่วัยรุ่นผู้ใหญ่ตอนต้นนี้เด็กจะมีพัฒนาถึงขีดสุดทั้งด้านร่างกาย
และอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด มีความคิดเป็นของตนเอง ต้องการอิสระและแสวงหา
ความหมายแท้จริง'ของทุกสิ่ง' เต็มไปด้วยคำถามและพลังแห่งการวิพากษ์วิจารณ์

บทบาทครู การตื่นขึ้นของความคิดเชิงเหตุผล เยาวชนปัญญา ทำให้เด็กวัยนี้
มองหาครูที่รู้จริงในวิชาที่ครูสอน เป็นที่ปรึกษา ซึ่งเดินเคียงข้างเขาไป มิใช่แม่พิมพ์
ไว้ให้ทำตามดังในวัยอนุบาล และมีผู้ทรงสิทธิ์ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยรักและศรัทธาใน
วัยประถม แต่เป็นคนที่มีศาสตร์ที่ตนสอนอย่างลึกซึ้ง เป็นคนที่รู้จัก 'จัดการชีวิต'
ของตน

หลักสูตร ช่วง ๑๔ - ๒๑ ปี จะให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์สมัยใหม่
ของโลกเพราะการพาพวกเขาออกไปสู่ 'โลกภายนอก' จะช่วยสร้างพลังที่จะ
แสวงหา เปลี่ยนแปลงไป ขณะที่ภายในร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ
(การเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์นำมาซึ่งความรู้สึก สับสนเจ็บปวดแต่ขณะเดียวกัน พลังทาง

ความคิดภายในก็ก่อตัว ขึ้นสูงสุดในทิศทางตรงข้าม) ช่วยไม่ให้เขาหมกมุ่น
สับสนต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ชีวิตประวัติบุคคลสำคัญอันมีชีวิตชีวาในหน้า
ประวัติศาสตร์โลกจึงเปี่ยมความหมายภายในต่อวัยนี้อย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุปนั้น หลักสูตรการศึกษาตามแนวนุชนิยมปรัชญา ให้ความสำคัญกับ
'องค์รวมความเป็นมนุษย์' ทั้งกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของแต่ละช่วงวัย ซึ่งเปลี่ยนแปลง
อย่างมากในทุก ๗ ปีของชีวิต

บทที่ ๓

การศึกษาบำบัดสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับดูแลพิเศษ

ความหมายของการศึกษาบำบัด

การศึกษาบำบัดมาจากภาษาอังกฤษว่า Curative Education ซึ่งแปลจากภาษาเยอรมัน Heilpädagogik หมายถึง การทำงานกับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษโดยมีมนุษยปรัชญาเป็นพื้นฐาน ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ ว่า มนุษยปรัชญาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับมนุษย์ที่รังสรรค์ขึ้นโดย ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์

แนวคิดการจัดการศึกษาบำบัด

จิตวิญญาณ เชื่อมโยงกับ ระบบประสาท (การคิด Thinking)

จิตใจ เชื่อมโยงกับ ระบบจิตวะ (ความรู้สึก Feeling)

กาย เชื่อมโยงกับ ระบบย่อยอาหาร (การลงมือทำ Willing)

การศึกษาบำบัดนั้น มีเป้าหมายจะเชื่อมประสานการทำงานระหว่าง กาย , ใจ เพื่อให้จิตวิญญาณได้ก่อเกิด เพราะเราเชื่อว่า “ไม่ว่าร่างกายและจิตใจของบุคคลเหล่านี้จะแสดงออกถึงความบกพร่องเพียงใด แต่จิตวิญญาณของพวกเขายังบริสุทธิ์สมบูรณ์ไม่บกพร่อง”

หากเราพิจารณามนุษย์ที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษในองค์รวมแห่งความเป็นมนุษย์ ทั้งกาย , ใจ และจิตวิญญาณ เราจะพบว่าทั้ง ๓ ส่วนนี้มีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

ร่างกาย ระบบอวัยวะหรือบางอวัยวะไม่สามารถทำหน้าที่ได้ตามปกติ หรืออวัยวะขาดหายไป

จิตใจ ไม่สามารถรับรู้โลกภายนอกผ่านประสาทสัมผัสของคน หรือไม่สามารถแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกจากการรับรู้นั้นได้ หรือรับรู้ สัมผัส – ประสบการณ์นั้นแต่แสดงออกมาไม่ได้ตามปกติ

จิตวิญญาณ สำนึกใน 'ตัวตน' เกิดขึ้นบางขณะเท่านั้น เช่น ความอยากอาหารจนเกินขอบเขต หรือ ความหมกมุ่นอยู่กับการกระทำบางอย่าง, ความคิดบางอย่าง ซึ่งไม่อาจมี 'สติ' หรือสำนึกที่รู้ที่จะหยุดตนเองได้ พวกเขาจึงต้องการความช่วยเหลือเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ใน 'ตัวตน' เพราะในบุคคลทั่วไปนั้น เมื่อร่างกายและจิตใจ เจริญเติบโตขึ้นจนถึงวัยผู้ใหญ่ สำนึกในตัวตนจะค่อยๆเกิดขึ้นตามธรรมชาติ สำนึกนี้เป็นดัง 'วาทยากร' ผู้ควบคุมกายและใจให้ดำเนินชีวิตไปได้อย่างเป็นปกติสุข

อย่างไรก็ตามแม้พวกเขาจะมีความบกพร่องใน ๓ ส่วนดังกล่าว แต่พวกเขาก็คือ 'มนุษย์' การเกิดมาของมนุษย์ทุกคนต่างมีความหมาย มีหน้าที่อันแตกต่าง การศึกษาบำบัดตามแนวมนุษยปรัชญา คือ การศึกษาที่จะช่วยให้ ๓ ส่วนในความเป็นมนุษย์ เชื่อมประสานกัน ทำงานร่วมกันได้มากยิ่งขึ้น และ ช่วยขจัดอุปสรรคที่บุคคลเหล่านี้เผชิญอยู่

การเชื่อมประสาน ๓ ส่วนในความเป็นมนุษย์นั้น เราจะพิจารณาระบบจังหวะ ซึ่งเชื่อมโยงกับ 'ความรู้สึก' เป็นศูนย์กลาง

เมื่อเรามี 'ความรู้สึก' ต่อสิ่งใด เราก็ย่อมอยากกระทำสิ่งนั้นและความรู้สึกนี้จะหยั่งรากเป็นความคิดที่มีชีวิตชีวาต่อไป

บทที่ ๔

การศึกษำบำบัดสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ ของมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

ความเป็นมาของมูลนิธิ

มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษแรกเริ่มนั้น เป็นเพียง "ห้องเรียนต้นรัก" ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของพ่อแม่ที่มีลูกเป็นเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษในโรงเรียนวรณสวางจิต กลุ่มผู้ปกครองเหล่านี้ต่างเห็นถึงปัญหาบางประการของการเรียนร่วมเมื่อลูกเติบโตขึ้น เนื่องจากความแตกต่างในการรับรู้โลกของเด็กแต่ละคน และด้วยสภาพความเป็นจริงในระบบการศึกษาไทยที่ยังไม่สามารถรองรับความต้องการของเด็กๆ เหล่านี้ได้ คณะครูและกลุ่มผู้ปกครองจึงเห็นพ้องกันว่า ควรมีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็กแต่ละคนเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง และมีความมั่นใจว่าตนเองก็เป็นปัจเจกชนคนหนึ่ง สามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ หากได้รับโอกาสและวิธีการสอนที่เหมาะสม

จากการศึกษาร่วมกันและมีความเห็นตรงกันว่าการศึกษาบำบัด (Curative education) ตามแนวมุขยปรัชญา โดย ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ เป็นแนวทางการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ ดังที่มีตัวอย่างการดำเนินการอย่างได้ผลมาแล้วในหลายประเทศ เช่น เยอรมัน อังกฤษ เนเธอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ในที่สุดโครงการจัดองค์ความรู้แก่เด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษโดย "ห้องเรียนต้นรัก" ก็เกิดขึ้นภายใต้ความอนุเคราะห์ของ ดร. วัฒนาและคุณณินี มัคคสมัน เจ้าของโรงเรียนวรณสวางจิต และความร่วมมืออย่างยินดีและเต็มใจจากกลุ่มผู้ปกครอง ครูที่ปรึกษาด้านการศึกษาพิเศษที่เกี่ยวข้อง และต่อมาก็ได้จัดตั้งเป็นมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ ขึ้นในเดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๕๑

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาบำบัดสำหรับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ ของมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ เริ่มเตรียมการเพื่อสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาบำบัดที่เหมาะสมกับบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษในบริบทของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง
ของมูลนิธิ ตั้งแต่เดือนมกราคม ปี ๒๕๕๐ และกำหนดการวิจัยเพื่อการพัฒนาหลักสูตรนี้ ครอบคลุม
ระยะเวลา ๔ ภาคเรียน ของ ๒ ปีการศึกษา คือ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ และปีการศึกษา ๒๕๕๑ และมีการสรุป
และประเมินผลทุกภาคการศึกษา รายละเอียดดังนี้

ปีการศึกษา ๒๕๕๐

ภาคการศึกษาที่ ๑ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๐ – เดือนกันยายน ๒๕๕๐

ภาคการศึกษาที่ ๒ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๐ – เดือนมีนาคม ๒๕๕๑

ปีการศึกษา ๒๕๕๑

ภาคการศึกษาที่ ๑ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๕๑ – เดือนกันยายน ๒๕๕๑

ภาคการศึกษาที่ ๒ ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ๒๕๕๑ – เดือนมีนาคม ๒๕๕๒

มีบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เป็นกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย จำนวน ๓ คน ได้แก่

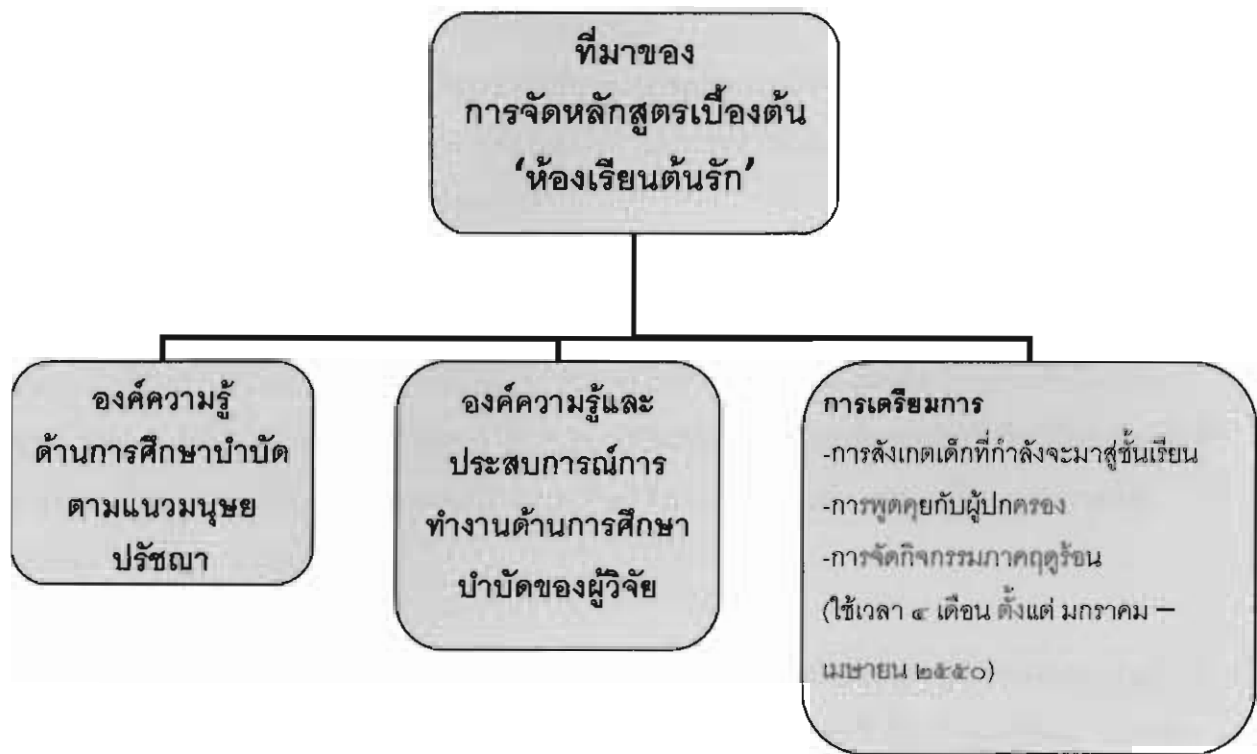
๑. เด็กชายรฐนนท์ ภูวเจริญกุล อายุ ๑๔ ปี
(จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากรร.วรรณสว่างจิต)
๒. นางสาวณัฐมน หลิมตระกูล อายุ ๑๕ ปี
(จบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จากรร.วรรณสว่างจิต)
๓. นางสาวนิภาวรรณ เอกสมบัติชัย อายุ ๑๙ ปี
(มาสมัครเนื่องจากผู้ปกครองอยากให้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับผู้
อื่นนอกเหนือจากพ่อแม่)

โดยมีครูผู้ดูแลการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

๑. นางสาววิมลิตา ทวีปรังสีกุล (ครู)
๒. นางสาวอัญชนา สุนทรพิทักษ์ (ครูและผู้วิจัย)
๓. กลุ่มผู้ปกครอง

ที่มาของหลักสูตรเบื้องต้น

ในการจัดวางหลักสูตรเบื้องต้น สำหรับใช้ฐานในงานวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้องค์ความรู้ ๒ ส่วนสำคัญ และการเตรียมการอย่างใส่ใจในรายละเอียดของกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

๑. องค์ความรู้ด้านการศึกษำบ้บัดตามแนวมุขยปรัชญา

การศึกษำบ้บัดตามแนวมุขยปรัชญาสำหรับเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษนั้น มีพื้นฐานมาจากหลักสูตรการศึกษาวอลดอร์ฟสำหรับเด็กทั่วไป ซึ่งในหลักสูตรมัธยมศึกษาของวอลดอร์ฟนั้น สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

'พาเด็กไปสู่โลกภายนอก โลกแห่งความเป็นจริง แห่งยุคสมัยที่เขาดำรงอยู่'

นี่คือ ข้อความสั้น ๆ ที่ชี้ไปสู่การเรียนรู้ของเด็กที่ย่างเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ได้เป็นอย่างดี เพราะในช่วงวัยนี้มีการเติบโตทางร่างกายที่สำคัญและมีพลังมาก ๒ ส่วน คือ

๑. การเจริญเติบโตของระบบสืบพันธุ์
๒. การเจริญเติบโตของระบบประสาท (เขาวนปีญญา)

กระบวนการเจริญเติบโตทั้งสองนี้นำมาซึ่งความปั่นป่วนภายในและความเจ็บปวด เป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดแล้วและยากจะควบคุม อย่างไรก็ตามพลังอันพลุ่งพล่านของวัยรุ่นก็ท้าทายให้ครูส่งเสริมพลังนั้นให้สร้างสรรค์ได้สูงสุดเช่นกัน ดังนั้นเพื่อตอบรับการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย จิตใจ นี้ หลักสูตรวรรณคดีของมัธยมจะนำพานักเรียนไปสู่การตื่นขึ้นในโลกแห่งความจริงนับแต่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ ๓ ยุค การสำรวจดินแดน รวมถึง การประดิษฐ์คิดค้นทางศิลปะและวิทยาศาสตร์ ลัทธิความเชื่อทางศาสนาและการต่อสู้ของผู้คนในยุคแห่งการเริ่มต้นโลกสมัยใหม่ในปัจจุบัน

การสอนประวัติศาสตร์จะใช้วิธีสอนผ่านชีวประวัติของบุคคลซึ่งครูจะบรรยายและใช้ศิลปะการสอนให้นักเรียน 'เห็นภาพ' 'รู้สึก' และ 'สร้างสรรค์เป็นละคร' ให้พวกเขาได้เดินทางเข้าไปสู่ 'ความรู้สึกนึกคิด' ของคนในยุคคนนั้นๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งหมดของเรา

และตามหลักสูตรมัธยมศึกษาแนววรรณคดีฉบับนั้น มีลักษณะเฉพาะ คือ จัดให้มีวิชาหลัก โดยจะเริ่มขึ้นในช่วงเช้าหลังจากกิจกรรมวงกลม ใช้ระยะเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง- ๒ ชั่วโมง (เมื่อห้องเรียนต้นรักๆ นำมาปรับใช้จะเริ่มที่เวลา ๙.๐๐ น. - ๑๐.๓๐ น. ของทุกวันจันทร์ - พุธ) และมีความยาวต่อเนื่องกันประมาณ ๓-๔ สัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซึมซับเนื้อหาและเดินทางไปกับวิชานั้นอย่างเต็มที่ตามโครงสร้างแนวคิดสำคัญ (ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒) คือ การลงมือทำ, ความรู้สึก และการคิด (Willing, Feeling, Thinking)

ในช่วงสัปดาห์แรกครูอาจเปิดบทเรียนขึ้นด้วยจินตนาการ เปี่ยมไปด้วยความรู้สึก(Feeling) แล้วให้นักเรียนมีประสบการณ์ใช้ร่างกายเคลื่อนไหวถ่ายทอดความรู้สึกและเนื้อหาที่เกี่ยวกับบทเรียนผ่านศิลปะแขนงต่าง ๆ และจากจินตภาพ เมื่อประสบการณ์เหล่านั้น ตกผลึกเป็นความคิด (Thinking) นักเรียนจะต้องบันทึกลงในสมุดงานที่จัดทำขึ้นด้วยตนเอง

๒. องค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้วิจัย

การจัดหลักสูตรนั้นอยู่บนฐานคิดหลักว่า ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้เด็กเกิดสำนึกในตัวตน 'Ego' หรือ 'I' ได้ เพราะสำนึกนี้จะเกิดขึ้นมิใช่เพียงหน้าที่ของสมองเท่านั้น แต่อวัยวะทุกส่วนในร่างกายจะส่งผลให้เกิดสำนึก เกิดความตระหนักรู้ในตัวตนได้ หากอวัยวะบางอย่างทำหน้าที่ได้ไม่สมบูรณ์ ก็จะมีผลต่อความสามารถในการรับรู้โลก มีผลต่อความรู้สึกภายใน เช่น เมื่อเราสัมผัสแมว เรามีเพียงทราบดีว่า 'โลกภายนอก คือ แมว' แต่เราสัมผัส 'โลกภายในของตัวเราด้วย

เมื่ออวัยวะทุกส่วนเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้ร่างกาย 'บันทึก' ความทรงจำเพื่อพัฒนาไปสู่การตระหนักรู้ในตัวตนนั้น การจัดการเรียนรู้ของต้นรัก จึงมุ่งกลับไปที่ปฐมบทแห่งชีวิตในช่วง ๐-๗ ปี เพื่อช่วย

พื้นที่การใช้ประสาทสัมผัสของนักเรียน และประสบการณ์สำคัญของทุกชีวิตที่เกิดมาบนโลกนั้นคือ 'จังหวะของโลก' เพราะเด็ก ๆ เหล่านี้เกิดมาอยู่บนโลก แต่ยังมีได้ 'ตื่นขึ้น' ในโลกอย่างแท้จริง จังหวะเวลาในชีวิตของเขาแตกต่างจากเด็กทั่วไป

หัวใจสำคัญ คือ การทำงานกับจังหวะในเนื้อตัวของเด็ก จังหวะในแต่ละวิชา จังหวะในแต่ละวัน และจังหวะเหล่านี้ต้องสอดคล้องกับฤดูกาลในท้องถิ่นที่พวกเขาใช้ชีวิตอยู่

จังหวะสำคัญกับชีวิตอย่างไร

หากเรามองออกไปในโลกรอบตัว เราจะพบความงดงามของจังหวะดำเนินไปในทุกๆ สิ่ง ในตอนเช้า พระอาทิตย์จะมาเยือนเรา แล้วแผ่รังสีแห่งความร้อนความอบอุ่นมาให้เรา จนเวลาผ่านไปประมาณ ๑๒ ชั่วโมง ดวงอาทิตย์จะทอดแสงลง ความเย็นเข้าครอบคลุมนบรรยากาศ ความมืดมาเยี่ยมเยือน นาฬิกาชีวิตของเราดำเนินไปตาม จังหวะ การโคจรของดวงอาทิตย์ โลก ดวงจันทร์ ฤดูกาลที่แตกต่างก็เป็นตัวกำหนดจังหวะชีวิตด้วยกัน ในตัวเราเองก็มีจังหวะฝังอยู่ตามธรรมชาติทั้งการหลับ-ตื่น ,การกินอาหาร -การย่อย-การขับถ่าย , การเกิด-เติบโต-การสลายไป การที่ทุกสิ่งดำเนินไปตามจังหวะนั้นทำให้เกิดความสม่ำเสมอและช่วยให้เราตระหนักรู้สภาวะของ 'ความผิดปกติ' เช่น การเดินของหัวใจที่สม่ำเสมอ กับการเดินที่ช้าหรือเร็วไป

จังหวะที่ดี จึงเป็นพื้นฐานของสภาวะในชีวิตมนุษย์

จังหวะที่ดี สร้างความมั่นคงภายใน สร้างความไว้วางใจโลก (trust) ให้กับมนุษย์

จังหวะที่ดี ก่อตัวเป็นพลังเจตน์จำนง (will) ร่างกายและอวัยวะจดจำได้ว่าจะทำอะไรในเวลาใด/ต่อจากอะไร

จังหวะที่ดี สร้างระเบียบวินัยในตัวของเราเอง โดยไม่ต้องมีใครมา 'สั่ง' ให้เราทำ เช่นหากเราวางรองเท้าบนชั้นเป็นระเบียบกับเด็กทุกวัน เมื่อเวลาผ่านไปเด็กจะเรียนรู้ตามธรรมชาติว่า สิ่งนี้เป็นกิจวัตรที่ดีของชีวิต

จากประสบการณ์ของผู้วิจัย การจัดจังหวะที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

๑. การหายใจเข้า-หายใจออก (Breathing in - Breathing out) ซึ่งเป็นปฐมบทของสรีรภาพที่ดีในที่นี้หมายถึง ประสบการณ์ ๒ ช่วงที่แตกต่าง เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุล มิได้หมายถึง การหายใจทางกายภาพ เช่น การเคลื่อนไหวกับการนั่งฟัง การเล่นกลางแจ้ง กับการเล่นภายในห้อง ,การหลับกับการตื่น ครูผู้จัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงประสบการณ์ ๒ ช่วงนี้ให้ดำเนินไปอย่างเหมาะสมในแต่ละวัน

๒. การลงมือทำ, ความรู้สึก และการคิด (Willing, Feeling, Thinking) ในแต่ละวันนักเรียนจะต้องได้ทั้งความคิด,ความรู้สึกและการลงมือทำ ซึ่งเป็นประสบการณ์ทางจิต (Soul) และเชื่อมโยงกับระบบการทำงานในร่างกายหลักทั้ง ๓ ระบบ

เพราะปัญหาหลักของเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษ คือ อยู่ในโลกของความคิด หรือ ความรู้สึกมากกว่า 'โลกแห่งการ ลงมือทำให้เป็นจริง' ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า

“เกิดมาอยู่บนโลก แต่ไม่ตื่นขึ้นในโลก”

ความคิด (Thinking)

เชื่อมโยงกับระบบประสาท
(Nerve Sense System)

ความรู้สึก (Feeling)

เชื่อมโยงกับระบบจังหวะ
(Rhythmic System)

การลงมือทำ (Willing)

เชื่อมโยงกับระบบย่อยอาหาร
(Metabolic System)

ทั้ง ๓ กิจกรรมของ 'จิตใจ' นี้ดำเนินไปในแต่ละวิชาแต่ละกิจกรรม ครูผู้จัดการเรียนรู้ต้องเฝ้าสังเกตลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน เนื่องจากแต่ละคนมีแนวโน้มที่จะชอบกิจกรรมทั้ง ๓ แตกต่างกันไปตามธาตุของเด็ก

๓. แต่ละจังหวะต้องมีความมั่นคง เปี่ยมไปด้วยความคิดสร้างสรรค์และสันไหล จังหวะของกิจกรรมต่าง ๆ ควรมีพลวัตรในตัวของมันเอง มิใช่การทำซ้ำที่น่าเบื่อหน่าย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นจากศิลปะการสอน การสื่อสารของผู้ดูแล, ครู ซึ่งสิ่งสำคัญที่ต้องมี คือ ความชัดเจนมั่นคงในการตัดสินใจ

๓. การเตรียมการ

การเตรียมการ คือ การศึกษาข้อมูลต่างๆ ในบริบทและสถานการณ์จริงเพื่อให้มีข้อมูลเชิงลึกและมีคุณภาพต่อการวิเคราะห์เพื่อสร้างหลักสูตร และจากความคิดเรื่อง 'พื้นฐานจังหวะที่ดีในการดำรงอยู่ในโลก' ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่จะสร้างหลักสูตร ฯ ต้องทราบว่าคุณสมบัติเป้าหมายหลัก หรือ เด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษเหล่านี้ เป็นใครและอยู่ในวัยใด มีโลกทัศน์อย่างไร รวมถึงบริบทต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวเด็ก ทั้งเรื่อง อารมณ์ ความคิด ประสบการณ์ การรับรู้ การได้ตอบ และบริบททางสังคมครอบครัว ฯลฯ

ผู้วิจัยจึงมีการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริงเพื่อเตรียมการอย่างละเอียด ดังนี้

- ๓.๑ ผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตกลุ่มเป้าหมายในชั้นเรียน เพื่อทำความรู้จักตัวตน และสภาพกิจวัตร การเรียน การใช้ชีวิตของพวกเขา
- ๓.๒ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ปกครองและครูห้องคุณาน (ห้องคุณานคือ ชั้นเรียนสำหรับนักเรียนที่ต้องการได้รับการดูแลพิเศษของโรงเรียนวรรณสว่างจิตจัดขึ้น สัปดาห์ละ ๒ ครั้ง ซึ่งใช้หลักสูตรการศึกษาบำบัดตามแนวนุชยปรัชญาเช่นกัน)
- ๓.๓ ผู้วิจัยเข้าสอนวิชาจิตตลีลา (Eurythmy) ในชั้นเรียนห้องคุณาน ๓ ครั้ง เพื่อสังเกตการเคลื่อนไหว ปฏิสัมพันธ์ของเด็กต่อบุคคล พื้นที่และเวลา
- ๓.๔ ผู้วิจัยจัดกิจกรรมภาคฤดูร้อน (เดือนมีนาคม –เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐) เฉพาะสำหรับเด็กกลุ่มเป้าหมายเพื่อทำความรู้จักเด็กในเชิงลึก โดยใช้กิจกรรมการแสดงละครเรื่อง 'น้ำแห่งชีวิต' เป็นกิจกรรมหลัก เพราะการแสดงละครต้องใช้ศิลปะแขนงต่างๆ มาเป็นส่วนสำคัญในการ 'เข้าใจ' และ'เข้าถึง' รวมทั้ง 'ถ่ายทอด' เรื่องหนึ่ง ๆ ออกมา เด็กๆ จึงจะได้รับโอกาสที่จะใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่

และในการทำละครภาคฤดูร้อนครั้งนี้ ผู้วิจัยทดลองใช้ 'จังหวะวัน'ตามแนวทางการศึกษามาด้อย่างเต็มรูปแบบ (ตามประสบการณ์ของผู้วิจัย) ซึ่งมีลักษณะดังนี้

ตารางสอนภาคฤดูร้อน

๘.๐๐ น.-๘.๓๐ น.	กิจกรรมวงกลมเพื่อการตื่นตัวของประสาทสัมผัส
๘.๓๐ น.-๑๐.๓๐ น.	วิชาหลัก (การซ่อมละคร)
๑๐.๐๐ น.-๑๐.๓๐ น.	พัก (อาหารว่าง)
๑๐.๓๐ น.-๑๑.๓๐ น.	วิชาศิลปะ หรือหัตถะ
๑๑.๓๐ น.-๑๓.๐๐ น.	พัก (อาหารกลางวัน)-เล่นอิสระ
๑๓.๐๐ น.-๑๔.๓๐ น.	เดินเล่น / ทบทวนวันที่ผ่านมา/ทำความสะอาด

เมื่อการเตรียมการทั้งหมดเสร็จสิ้นลงหลังจากจบภาคฤดูร้อน ในเดือนเมษายน ๒๕๕๐ ผู้วิจัยและคณะครูผู้ปกครองจึงเริ่มดำเนินการวางแผนการจัดการเรียนการสอนและแบ่งความรับผิดชอบในการบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อเปิดชั้นเรียนครั้งแรกในเดือน พฤษภาคม ปี ๒๕๕๐ โดยมีตารางการเรียนรู้ของห้องเรียน ดังนี้

วัน/ เวลา	๘.๓๐ - ๙.๐๐	๙.๐๐- ๙.๑๕	๙.๑๕ - ๑๐.๓๐	๑๐.๓๐- ๑๑.๐๐	๑๑.๐๐- ๑๒.๐๐	๑๒.๓๐ -๑๓.๓๐	๑๓.๓๐ ๑๔.๐๐	๑๔.๐๐ ๑๕.๐๐	๑๕.๐๐ ๑๕.๓๐
จันทร์	กิจกรรม วงกลม	กลุ่ม	วิชาหลัก	พัก/ อาหาร ว่าง	จิตตลีลา	พัก/	อ่าน วรรณกรรม	สัปดาห์/หัตถกรรม	บันทึก และ ทบทวน
อังคาร					ภาษาอังกฤษ	อาหาร		ดนตรีบำบัด	
พุธ					จิตตลีลา	กลางวัน/		เกษตร/พละ	
พฤหัสบดี					งานไม้	เล่น		ว่ายน้ำ	
ศุกร์		คณกรรม			คณกรรม(ต่อ)	อิสระ	กลับบ้าน		

ตารางการเรียนรู้ ของห้องเรียนต้นรัก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ ภาคเรียนที่ ๑

ตัวอย่างแผนการสอนวิชาหลัก
เรื่อง “การเดินทางของเมล็ดข้าว”

ในปีการศึกษา ๒๕๕๐ ภาคเรียนที่ ๑ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นการเรียนของห้องเรียนต้นรัก ฤดูฝน เป็นสัญลักษณ์ของการเกิด การเริ่มต้น วิชาหลักจึงเลือกเป็นวิชาเกษตรกรรม ซึ่งเป็นรากฐานอารยธรรมของคนไทย โดยใช้หัวเรื่อง ‘การเดินทางของเมล็ดข้าว’ และใช้เป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษาตลอดทั้งปีการศึกษา ๒๕๕๐ เนื่องจากผู้วิจัยเห็นด้วยกับคำกล่าวข้างต้นที่ว่า นักเรียนมาถึงโลกแล้วแต่ไม่ได้ตื่นขึ้นในโลกอย่างเต็มที่ รวมทั้งบริบทการรับรู้จังหวะชีวิตของคน และจังหวะชีวิตของโลก ธรรมชาติ ฤดูกาล ผู้วิจัยจึง

ออกแบบจุดเริ่มต้นหลักสูตรของห้องเรียนต้นรักฯ ด้วยการปลูกข้าวลงบนแผ่นดินไทยและในตัวของเด็กๆ เพื่อให้เมล็ดข้าวเหล่านั้นงอกงามเติบโตไปพร้อมกับพวกเขา...นักเรียนกลุ่มแรกของห้องเรียน

‘การเดินทางของเมล็ดข้าว’ เปรียบเสมือนการเดินทางของชีวิตมนุษย์ แม้จะเป็นการเดินทางที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ทุกย่างก้าวล้วนมีรายละเอียดอันงดงามมากมายตามสายทาง สิ่งสำคัญของการเรียนรู้ คือ การสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผืนแผ่นดิน เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคงภายในในการอยู่บนโลก โลกที่มนุษย์ใช้ความคิดภูมิปัญญาวางรากฐานการเอาชีวิตรอด สานสัมพันธ์กับธรรมชาติเกิดเป็นอารยธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มที่เรียกตนเองว่า ชาวสยาม วัฒนธรรมข้าว คือ การสัมผัสความจริงและความสัมพันธ์อันลึกซึ้งระหว่างมนุษย์กับโลก

จุดประสงค์หลักรายวิชา

๑. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสดิน แสงแดด น้ำ ลม ด้วยประสาทสัมผัสทั้งหมดตลอดกระบวนการเพาะปลูก เพื่อเป็นการบำบัดร่างกายและจิตใจ
๒. ชิมซับ ‘จังหวะ’ เวลาของโลก และจังหวะเวลาภายในตัวเองว่า ‘เวลา’ เดินทางจากจุดหนึ่ง ขณะหนึ่งเคลื่อนไปสู่อีกขณะหนึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในโลกและในตัว การรอคอยและเฝ้าสังเกตเมล็ดข้าวในธรรมชาติจะเปิดโอกาสให้ตัวตนภายในของเด็กสร้างจังหวะเวลาขึ้นเอง

๓. รู้คุณค่าทุกคำที่กินอยู่ทุกวัน รู้คุณธรรมชาติและชาวนาที่อดทนตรากตรำทำในสิ่งที่ตนรัก ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยใช้ความรู้สึก(Feeling) นำนักเรียนเข้าสู่วิชาก่อน แล้วจึงทำงานกับการเคลื่อนไหว (Willing) ก่อนจบช่วงวันสุดท้ายด้วยความคิด (Thinking) ซึ่งไม่มีแบบแผนตายตัว ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เรียนและความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ข้อ ๑ ซึ่งถือเป็นข้อสำคัญที่สุดที่เปิดโอกาสให้จุดประสงค์ข้อ ๒ และ ๓ เป็นไปได้

ในจุดประสงค์ข้อที่ ๑ นั้น ทุกเช้าผู้วิจัยจะให้จินตภาพที่เตรียมไว้แล้วก่อนนำพาเด็ก ๆ ไปเดินเล่นในธรรมชาติใกล้แปลงนา เพื่อให้นักเรียนได้สังเกตธรรมชาติ จนกระทั่งเล้าตำนานแม่โพสพจบ สัปดาห์ที่ ๒ จึงเริ่มแซ่เมล็ดข้าวสู่การเพาะปลูก และมีพิธีบายศรีถวาย ๆ ให้นักเรียนสัมผัสถึงพลังต่าง ๆ ที่ช่วยมนุษย์ในการเพาะปลูกและดำเนินชีวิต

จุดประสงค์รายบุคคล

เด็กชายรฐนนท์ สามารถสัมผัสดิน ย่ำดินเท้าเปล่า บ้นดิน ได้ด้วยความรู้สึกที่ดีและมีความสุข

นางสาวณัฐมน สามารถเดินบนคันนาด้วยตนเองได้อย่างปลอดภัย

นางสาวนิภาวรรณ สามารถแยกออกได้ว่าต้นไหนเป็นข้าว ต้นไหนเป็นหญ้า

ตัวอย่างรายละเอียดแผนการจัดการเรียนรู้วิชาหลัก

สัปดาห์ที่ ๑ ปฐมบทการเดินทางของเมล็ดข้าว

วันที่ ๑ เล้าตำนานแม่โพสพ ตอนที่ ๑

บทกลอนเกี่ยวกับข้าว

วันที่ ๒ ถวายข้าวแด่แม่โพสพ

เล้าตำนานแม่โพสพ ตอนที่ ๒

บทกลอนเกี่ยวกับข้าว

วันที่ ๓ ถวายข้าวแด่แม่โพสพ

เล้าตำนานแม่โพสพ ตอนสุดท้าย

วาดสี่เทียน จากเรื่องที่เล่า (ต่อเนื่องไปในแต่ละตอน ตอนละ ๑ วัน)

เคลื่อนไหวผ่านบทกลอน

วันที่ ๔ เล่าย้อนทั้งหมดแล้ว

เขียนข้อความประกอบรูปที่วาด

นี่คือ ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ในวิชาหลักซึ่งจะใช้เวลาช่วงเช้าของทุกวันต่อเนื่องไปประมาณอย่างน้อย ๔ สัปดาห์ แล้ววนกลับมาอีกครั้งตามการเปลี่ยนแปลงของข่าว

ส่วนแนวคิดในการจัดการเรียนรู้วิชาอื่น ๆ ที่เป็นวิชาพื้นฐานของห้องเรียนต้นรัก มีดังต่อไปนี้

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมวงกลม

การเรียนรู้นั้นมิได้เกิดขึ้นที่สมองเพียงอย่างเดียว อวัยวะทุกส่วนของเราทำหน้าที่เรียนรู้เช่นกัน กิจกรรมวงกลมนั้นทำหน้าที่เสมือน 'การหายใจเข้า' หลังจากที่นักเรียนเดินทางมาถึงโรงเรียน เป็นการ 'รวมกาย' และ 'รวมจิต' ให้มาถึง เป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ซึ่งเกิดขึ้นในบรรยากาศของความสงบ แล้วค่อย ๆ เคลื่อนสู่การเปล่งเสียง , การเคลื่อนไหวร่างกาย, การร้องเพลงประกอบการเคลื่อนไหว และ คืบสู่ความสงบอีกครั้ง ในช่วงจบ

กิจกรรมวงกลมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเริ่มต้นการเรียนรู้แต่ละวัน เพราะกิจกรรมนี้จะเป็นการปลูกประสาธน์สัมผัสทุกคน ทำให้เด็กค่อย ๆ ตื่นขึ้นอย่างมีศิลปะ

ขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้ครูได้สังเกตพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องและชัดเจน เพราะเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปทุกวันในจังหวะเวลาเดิม

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตตลีลา (Eurythmy)

เป็นความจริงที่ว่ามนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกล้วนมีความปรารถนาจะให้ร่างกายของเขามีจังหวะลีลาดังดนตรี และความสัมพันธ์ระหว่างเขากับโลกนี้เช่นเดียวกัน ความมหัศจรรย์ในฐานะมนุษย์แห่งดนตรีนี้

ดำรงอยู่ในช่วงอายุ ๓-๔ ปีมากที่สุด ในช่วงนี้เด็กควรได้สัมผัสจิตตลีลา ผู้ปกครองเองหากทำจิตตลีลาให้กับเด็กเล็กในวัยนี้ได้จะมีผลดีต่อพัฒนาการของเด็กมาก

มนุษย์เรามีความพยายามตามสัญชาตญาณที่จะซึมซับการเคลื่อนไหวทั้งมวลในจักรวาลเข้าสู่ร่างกายของตน ผ่านแขนขา ผ่านการเคลื่อนไหว แม้ศีรษะที่ตั้งอยู่บนไหล่จะไม่อาจเคลื่อนไหวได้มากมายเหมือนแขนขา แต่การเคลื่อนไหวภายในนั้นเกิดขึ้นและสะท้อนออกไปสู่หัวใจ สู่ความรู้สึก เกิดเป็น 'เสียง'

เมื่อเด็ก ๆ ทำจิตตลีลา พวกเขา กำลังเขียนภาษาที่ได้ยินด้วยร่างกายของเขา ทุก ๆ ท่าทางในการเคลื่อนไหวจิตตลีลา เป็น 'ยิมนาสติก' สำหรับ 'จิตใจ' ที่ดีมากสำหรับเด็ก เพราะส่วนสำคัญของการทำจิตตลีลา คือ การใช้ทักษะการฟัง (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำกริยา) ซึ่งเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมที่สูงสุดในความเป็นมนุษย์ เมื่อเราฟังก็เสมือนเราทำจิตตลีลาตลอดเวลา จิตตลีลาจึงเป็นศิลปะที่นอกจากจะมีคุณค่าทางความงามแล้วยังมีผลด้านการบำบัดโดยเฉพาะด้านจิตใจ

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์

ความรู้ในวิชาคณิตศาสตร์จะต้องมาควบคู่กับความรู้สึก และความสัมพันธ์อันงดงาม มิใช่เรื่องของวัตถุแห้งแล้ง เป็นเรื่องของแสงสว่าง เช่น

$$5 = 3 + 2$$

$$10 = 20 - 10$$

$$5 = 2 + 3$$

$$10 = 15 - 5$$

$$5 = 1 + 4$$

$$10 = 30 - 20$$

$$5 = 4 + 1$$

$$10 = 11 - 1$$

$$5 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1$$

ฯลฯ

ฯลฯ

จากผลลัพธ์สู่ความเป็นไปได้ทั้งหมดทั้งมวลด้วยวิถีทางคณิตศาสตร์เช่นนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นทางจริยธรรมในใจเด็ก เราทุกคนต่างมีความมุ่งหวังในใจที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบสุข แต่ละคนย่อมมีวิถีที่แตกต่างกันอันจะนำไปสู่เป้าหมาย วิถีทางคณิตศาสตร์สะท้อนให้เห็นรูปแบบของผลลัพธ์ที่มีที่มาจากความเป็นไปได้อันหลากหลายจะช่วยสร้างพลังนี้ในใจให้เด็ก รวมทั้งสร้าง 'อิสระภาวะ' ที่เกิดจากการรู้จักคิด, หาหนทางและการวิเคราะห์อีกด้วย

การเรียนรู้คุณค่าของตัวจำนวน

1 unity, 2 duality, 3 trinity, 4 quantity on earth, 5 humanity

1 - 100

- จำนวนที่เกิดขึ้นในร่างกาย 1 คน 2 ตา 2 หู 1 ปาก

- จาก 1 ถึงอื่นๆอีกมากมาย 2 แขน 10 นิ้ว 1 ครอบครัวมีหลายคน

- จำนวนในธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ 1 ต้นมีกิ่งก้านมากมาย, ผลไม้ 1 ผลมีเมล็ดมากมาย

จากการรู้จักคุณค่าจำนวนมาสู่จำนวนสัญลักษณ์ เหรียญ, ธนบัตร อาจบอกเล่าความเป็นมาของการแลกเปลี่ยนในอารยธรรมโบราณเชื่อมโยงมาสู่การใช้เงินทองและการทำตารางบันทึกการใช้เงินในแต่ละวันของเด็ก

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ

มนุษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ ได้เพราะภาษาเป็นเรื่องของจิตใจ ความรู้สึก ซึ่งมนุษย์แต่ละวัฒนธรรมใช้ภาษาเป็นเครื่องแสดงออกถึงความสัมพันธ์กับจักรวาล การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้นช่วยเปิดโลกทัศน์ของเด็ก ๆ ให้สัมผัสความเป็นไปได้ของความงามอันหลากหลาย

ตามความเห็นของ ดร. รูดอล์ฟ สไตเนอร์ มองว่า ประสบการณ์การฟัง ถือเป็นขั้นตอนการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดในการเรียนภาษาที่สอง จึงมีหลักในการจัดกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

- สอนเรื่องการฟังและการพูดก่อน ส่วนเรื่องการอ่านและการเขียน ควรจะสอนให้ช้าที่สุด
- การพูดเป็นกลุ่มย่อยจะช่วยให้เด็กฝึกพูดได้ดีกว่า พูดเดี่ยว
- ทุกสิ่งที่นำมาสอนต้องสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส
- ใช้เพลง บทกวี หรือบทสนทนาเป็นสื่อ
- การสร้างบทสนทนาจะเป็นแนวทางการเรียนภาษาที่ดีที่สุด
- เชื่อมโยงกับบทเรียนหลัก หรือ วิชาอื่นได้
- อยู่ในโลกของอีกภาษาอย่างสมบูรณ์ ไม่มีการแปล

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชาคหกรรม

มนุษย์ต้องการ 'อาหาร' เพื่อมีชีวิตรอด เพื่อให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง และสารอาหารต่าง ๆ เราต้องได้รับในปริมาณที่เหมาะสม และโภชนาการที่ดีทำให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้ การเรียนรู้วิชานี้ก็เพื่อให้เด็ก ๆ รู้ว่า โภชนาการที่ดีคืออะไร เพราะปัจจุบันมีอาหารมากมายในท้องตลาดที่ไม่จำเป็นต่อชีวิตเรา เด็กควรรู้ว่ามิอะไรบ้าง เช่น น้ำอัดลมคืออะไร ช็อคโกแลตคืออะไร , ขนมกรุบกรอบคืออะไร , พืชคืออะไร (การสุบุนหรือคืออะไร) , ข้าวคืออะไร, ผงชูรสคืออะไร , ลูกอมคืออะไร

นอกจากนี้ ประเด็น ๆ อื่นที่เด็กจะได้เรียนรู้ คือ

- การกินอาหารตามฤดูกาลที่ธรรมชาติมอบให้ ช่วยให้เรามีความสุข
- คุณค่าของอาหาร อาหารสด ปปรุงแต่งน้อยที่สุด/ อาหารแปรรูป/ อาหารกระป๋อง/อาหารจานด่วน
- การปรุงอาหารง่าย ๆ รับประทานเอง ช่วยให้เราสามารถเอาชีวิตรอดได้ การทอดไข่, ต้มไข่, ตุ่นไข่
- ปริมาณอาหารที่ควรได้รับ ข้าว/ เนื้อสัตว์ ฯลฯ
- ผัก – ผลไม้สด การเลือกซื้อและการปรุงเพื่อมิให้เสียคุณค่า
- การปลูกผักรับประทานเอง เพื่อความปลอดภัย

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนวิชางานไม้

เพื่อให้เด็กได้สัมผัสกับ 'วัตถุ' และ 'สสาร' ในโลกอย่างแท้จริง ประสบการณ์ในการทำงานไม้จะนำเด็ก ๆ ไปสัมผัสสิ่งที่มีชีวิตในตัวเอง และการที่จะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลจะต้องต่อสู้ มุ่งมั่นกับสิ่งนั้น สิ่งที่อยู่ตรงหน้า นี่คือ โลกของ'ความเป็นจริง' ซึ่งจะเป็นครูที่ดีที่สุด การทำงานไม้จะทำให้พวกเขาเห็นความจริงผ่านความอดทน และเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเขาก็สามารถทำงานให้สำเร็จได้ 'จริง' ไม่ใช่แค่จินตนาการแต่เป็นความจริง

กระบวนการเรียนรู้เน้นเรื่องการลงมือทำ(Willing) แม้จะยากเพราะใช้ 'สิ่งที่มาจากธรรมชาติ'อย่างไม้ แต่ก็ทำให้ทุกคนก้าวข้ามไปสู่ความเข้มแข็ง ความอ่อนแอที่มีอยู่ภายในเป็นสิ่งที่สะท้อนตัวเราได้จริงแท้ ไม่ใช่แค่ที่เรา 'คิด' ว่าเราเป็น

ครูมีหน้าที่นำเด็กสู่ประสบการณ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว ครูก็ต้องอยู่ตรงนั้นคอยช่วยให้กำลังใจ และช่วยให้เด็กบรรลุเป้าหมายชีวิต ประสบการณ์เหล่านี้จะแตกต่างกับงานที่เน้นความคิด (Thinking) ในช่วงเช้า

ประเด็นในการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

- แนะนำให้เด็กรู้จักการใช้และการดูแลอุปกรณ์
- ทำให้เด็กตระหนักถึงพลังความคิด จินตนาการ ที่กลายมาเป็นความงาม
- พัฒนาพลังเจตน์จำนง (will) ของเด็ก
- ฝึกทักษะการใช้กล้ามเนื้อและตา
- ฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง พัฒนาความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ความมุ่งมั่นสู่จุดหมาย

แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนศิลปะการวาดสีน้ำ, ปั้นดิน

ศิลปะทำงานกับความรู้สึกของมนุษย์และมีส่วนช่วยในเกิดความสุขกลมกลืนในจิตใจ การระบายสีน้ำแนวออลดอร์ฟนั้นมุ่งให้เด็กมีประสบการณ์กับ 'สีล้วน' ต่าง ๆ เพื่อซึมซับความรู้สึกภายในที่ดำรงอยู่ในสีนั้น ๆ เพราะสีแต่ละสีมีผลต่อความรู้สึกต่างกันไป ยิ่งเมื่อได้ระบายสีนั้นผ่าน 'น้ำ' ซึ่งเคลื่อนไหวและให้ชีวิต เด็กจะได้รับชีวิตของสีแต่ละสี โดยที่ครูไม่ต้อง 'พูด' สีน้ำได้สื่อสารกับความรู้สึกกับเด็กโดยตรงแล้ว

การพบกันของสีแต่ละสีก่อให้เกิดรูปทรงรูปร่างของสรรพสิ่งในธรรมชาติโดยไม่ต้องไล่กรอบขีดเส้น แต่สีน้ำแต่ละสีจะสร้างผืนดิน ผืนน้ำ ผืนฟ้าและก่อรูป 'โลก' ขึ้นเองเมื่อสีต่าง ๆ มาพบกัน

ส่วนการปั้นดินนั้น จะให้ประสบการณ์ที่แตกต่างไป เนื่องจากการ‘ปั้นดิน’ เป็นงาน ๓ มิติและต้องใช้ ‘พลังเจตน์จำนง’ (will) ในการทำงานปั้น การเรียนรู้และลงมือปฏิบัติในวิชานี้จึงช่วยเพิ่มพลังชีวิต (life force) ของเด็ก เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อย่อย และความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตา สร้างสมาธิได้อย่างดี อีกทั้งยังพา ‘เด็ก’ มาเชื่อมโยงกับโลกด้วยพลังของดิน

กลุ่มวิชาหลัก
Thinking

ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์
คิด, เคลื่อนไหว, รู้สึก

กลุ่มวิชาศิลปะบำบัด
Feeling

วาดรูป, ปั้นดิน, ดนตรี(ขลุ่ย)

กลุ่มวิชาที่ใช้ร่างกาย
Willing

งานไม้, พลศึกษา,
โภชนาการ, การเกษตร

บทที่ ๕

การศึกษาเด็กรายบุคคล (Child Study)

การศึกษาเด็กรายบุคคล เป็นหัวใจสำคัญในการช่วยเหลือนักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีชีวิตที่สมดุลขึ้น เป็นการรวบรวมประสบการณ์การสังเกตเด็กจากผู้ปกครองและครูทุกคนในมูลนิธิ เพื่อทำความเข้าใจเด็กทั้งในมิติทางร่างกาย (Body) จิตใจ (Soul) จิตวิญญาณ (Ego) ทั้งนี้มีเป้าหมายที่จะหาหนทางช่วยเหลือเยียวยาเด็ก

กระบวนการการสังเกตเด็กรายบุคคล

๑. มีความเป็นาววิสัย (Objective Observation) ไม่ใช้อารมณ์ความรู้สึก ความผูกพัน รักชอบส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่สังเกต 'สิ่งที่ปรากฏ' ด้วยความสนใจ ใส่ใจ และเป็นกลางต่อทุกสิ่ง

๒. สังเกตกายทั้ง ๔ คือ

- ๒.๑ ร่างกาย (Physical Body) ตั้งแต่ปลายผมจรดปลายเท้า
- ๒.๒ พลังชีวิต (Ethereic Body) กระบวนการที่เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงหล่อเลี้ยงร่างกาย จังหวะทั้งมวลในร่างกาย รวมถึงกิจวัตรการนอนหลับ การรับประทานอาหาร การรับประทานอาหาร
- ๒.๓ ความรู้สึก (Astral Body) อารมณ์ต่างๆ เช่น รัก,เกลียด, โกรธ, พ้นอารมณ์, การแสดงออก
- ๒.๔ สำนักแห่งตัวตน (Ego) การเรียนรู้ , ปฏิสัมพันธ์กับโลก ความรู้สึกนึกคิดในฐานะมนุษย์

บริบทการทำงาน

๑. การเยี่ยมบ้าน (Home Visit) เพื่อให้ครูสัมผัสชีวิตของนักเรียนตลอด ๒๔ ชั่วโมงใน ๑ วันเห็นภาพชัดเจนของจังหวะชีวิตและบรรยากาศการเลี้ยงดูเพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือต่อไป

๒. การสังเกตในชั้นเรียน (Class Observation) เป็นการสังเกตขณะสอน หรือ การนั่งสังเกตชั้นเรียน โดยไม่เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์รบกวนชั้นเรียน หรือ การช่วยเหลือรายบุคคลในวิชา
๓. การสังเกตจากกิจกรรมอื่นๆ ที่พบปะ (Casual Occasions) การจัดทัศนศึกษานอกสถานที่, เทศกาลต่าง ๆ
๔. การสัมภาษณ์ (Parent Interview) การสอบถามประวัติการสมรส, ตั้งครรภ์, การคลอด, พัฒนาการในช่วงปฐมวัย, ประถมศึกษา, ประวัติความเจ็บป่วย, อุบัติเหตุ การบำบัด ตลอดจน ตารางกิจวัตรประจำวันที่บ้าน รวมทั้งความสัมพันธ์กับโลกรอบตัว

การฝึกฝนตนเองในฐานะ 'ผู้สังเกต'

๑. ฝึกสังเกต "แร่ธาตุ" (ก้อนหิน หรือ ธาตุอื่น ๆ ที่มีรูปร่างชัดเจน) เป็นการเริ่มต้นการเข้าใจ Physical Body ของมนุษย์ ผ่านการสังเกตก้อนหินซึ่งเป็นวัตถุจับต้องได้ มีรายละเอียดที่ประสาทสัมผัสรับรู้ได้ชัดเจน

๑.๑. ส่งก้อนหินต่อกันไปในวงกลมแล้วให้แต่ละคนสังเกต ลักษณะทางกายภาพที่เห็นแล้ว ถ่ายทอดเป็นคำพูดที่ปราศจากความรู้สึกส่วนตัว (เป็นลักษณะที่ผู้อื่นสามารถเห็นจริงได้ ตามนั้น) เช่น มีน้ำหนัก, สีน้ำตาลด้านบนมีสีขาวและสีดำแซมอยู่, มีประกายเมื่อกระทบแสง, บางส่วนโป่ง บางส่วนทึบแสง, ไม่มีกลิ่น, ผิวลื่นด้านบน หยาดด้านล่าง

๑.๒. รวบรวมประสบการณ์การสังเกตทั้งหมด แล้วบรรยายก้อนหินจากประโยคทุกประโยค ทุกคนหลับตามีมนภาพตาม

๒. ฝึกสังเกต "พืช" เป็นการเริ่มต้นการเข้าใจ Etheric Body พลังชีวิตของมนุษย์ ผ่านการสังเกตพืชซึ่งนอกจากจะมี Physical Body แล้วยังมี Etheric Body ด้วย เพราะพืชมีการเจริญเติบโต มีระบบจังหวะที่สามารถใช้ประสาทสัมผัสรับรู้ได้ (ดำเนินขั้นตอนเช่นเดียวกันกับการสังเกตแร่ธาตุ)
๓. ฝึกสังเกต "สัตว์" เป็นการเริ่มต้นการเข้าใจ Astral Body อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ซึ่งสัตว์เองนอกจากมี Physical Body, Etheric Body แล้วสัตว์ยังมี Astral Body ตามสัญชาตญาณของมันอีกด้วย การเคลื่อนไหวทางกายภาพทั้งหมดเป็นภาพสะท้อนการเคลื่อนไหวของจิต ดังนั้น การยืน, เดิน, วิ่ง, นอน, นั่ง, การกิน, ภาวะอารมณ์ต่าง ๆ , จะช่วยให้เราเข้าใจโลกของมนุษย์มากขึ้น

การกำหนดตารางการศึกษาเด็กรายบุคคล

ในปลายเดือนสิงหาคม ๒๕๕๐ เมื่อเริ่มการเรียนการสอนไป ๑ เทอม (๔ เดือน) นักเรียน, ครู, ผู้ปกครอง ได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น จึงได้จัดการศึกษาเด็กรายบุคคลขึ้น โดยทำการศึกษาน.ส. ณัฐมน หลิมตระกูล เป็นคนแรก เนื่องจากในขณะนั้นครูและผู้ปกครองมีความเป็นห่วงในภาวะอารมณ์ ความคับข้องใจที่แสดงออกเป็นการกระทำไม่พึงประสงค์ จึงคิดหาหนทางที่จะเข้าใจนักเรียนและลดทอนปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาวะอารมณ์นั้น

การศึกษาเด็กรายบุคคลครั้งที่ ๑

ผู้เข้าร่วม คุณแม่ และครูทุกคน เข้าร่วมการประชุม ครูประจำชั้นนำการประชุม รักษาเวลา/รักษาประเด็น , ครูผู้เข้าร่วม ๑ คนบันทึกการประชุม

ระยะเวลา ๒ ชั่วโมง ๑๕.๓๐ - ๑๗.๓๐ น.

เนื้อหา

- คุณแม่เล่าประวัติการสมรส - การตั้งครรภ์ - การคลอด และพัฒนาการช่วงแรกก่อนจะมาถึงห้องเรียนต้นรัก
- ประวัติความเจ็บป่วย , การรักษา
- ร่วมสังเกตร่างกาย (Phicical Body), พลังชีวิต (Etheric Body)

การดำเนินการ ๑. จุดเทียน ทุกคนลุกขึ้นยืน เชิญพระฆ้องแห่งสติ ๓ ครั้ง

๒. ผู้วิจัยกล่าววปหำเพื่อสำรวมจิตในการประชุม

“จากโลกแห่งจิตวิญญาณ น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูลได้มาสู่ชีวิต พวกเรา ขอให้พวกเราได้ช่วยกันไขปริศนา จากวันสู่วัน จากเวลาสู่เวลา”

แล้วกล่าวต้อนรับทุกคนเข้าสู่การศึกษาเด็กรายบุคคล

๓. ผู้วิจัยเริ่มชวนสนทนา แบ่งประเด็นออกเป็น ๓ ช่วง

ช่วงที่ ๑ ประวัติ

- ผู้วิจัยเริ่มคำถามถึงประวัติดังที่กล่าวมา ผู้ปกครองนักเรียนเริ่มเล่า ทุกคนฟังอย่างสงบ

- ผู้วิจัยถามคำถามเพิ่มเติมเพื่อบันทึกประวัติอย่างละเอียด

ช่วงที่ ๒ การสังเกตร่างกาย และพลังชีวิต

- ผู้วิจัยนำการประชุม โดยเริ่มบรรยายลักษณะทางร่างกาย สัดส่วนร่างกาย สัดส่วนศีรษะ
ต่อลำตัว ฯลฯ

- ผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมรายละเอียด

- ผู้วิจัยนำการประชุม โดยเริ่มบรรยายลักษณะการเคลื่อนไหวของพลังชีวิต

- ผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมรายละเอียด

ช่วงที่ ๓ สรุปการประชุม

- ผู้วิจัยเชื้อเชิญผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนให้ส่งจิตระลึกถึงนักเรียน ในเวลา ๒๐.๐๐ น. พร้อมกันโดยให้คำนึงถึงเนื้อหาที่ซึมซับไปในการประชุม ให้มโนภาพของนักเรียนแจ่มชัดที่สุดในความทรงจำขณะนั้น

- ผู้วิจัยดับเทียน เชิญพระฆ้อง ๓ ครั้ง

จบการประชุม

การศึกษาเด็กรายบุคคลครั้งที่ ๒

ผู้เข้าร่วม คุณแม่ และครูทุกคน เข้าร่วมการประชุม

ระยะเวลา ๒ ชั่วโมง ๑๕.๓๐ – ๑๗.๓๐ น.

เนื้อหา

- ร่วมสังเกตอารมณ์ความรู้สึก (Astral Body)
- ร่วมสังเกต ลำนึกแห่งตัวตน (Ego)
- ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่ต้องการการเยียวยาช่วยเหลือ
- ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา
- แผนพัฒนารายบุคคล และระยะเวลาในการติดตามผล

การดำเนินการ ๑. จุดเทียน ทุกคนลุกขึ้นยืนด้วยความสงบ เชิญพระนั่งแห่งสติ ๓ ครั้ง

๒. ผู้วิจัยซึ่งผู้นำประชุมกล่าวบทนำเพื่อสำรวจจิตใจในการประชุม

“จากโลกแห่งจิตวิญญาณ น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูลได้มาสู่ชีวิต พวกเรา ขอให้พวกเราได้ช่วยกันไขปริศนา จากวันสู่วัน จากเวลาสู่เวลา”

แล้วกล่าวย้อนสรุปเนื้อหาการประชุมครั้งที่ ๑ และกล่าวถึงบริบทการประชุมครั้งที่ ๒

๓. ผู้วิจัยเริ่มชวนสนทนา แบ่งประเด็นออกเป็น ๔ ช่วง

ช่วงที่ ๑ อารมณ์ความรู้สึก

ช่วงที่ ๒ ลำนึกแห่งตัวตน การเรียนรู้ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Ego)

ช่วงที่ ๓ ผู้เข้าร่วมทุกคนหลับตา และลองจินตนาการว่าตน คือ นักเรียนคนนั้น ทั้งร่างกายและจิตใจ

“หากเราเป็น น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูล เรามีอะไรจะบอกให้โลกรู้บ้าง”

(การสำรวจจิตใจต้องใช้สมาธิและความตั้งใจมั่น)

ผู้เข้าร่วมแสดงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน ด้วยประโยคที่แตกต่างกัน

สรุปปัญหาของนักเรียนและช่วยกันหาหนทางช่วยเหลือ

ทำแผนพัฒนารายบุคคลและระยะเวลาติดตามผล

ช่วงที่ ๔ สรุปการประชุม

- สรุปเนื้อหาการประชุมและตารางดำเนินการเพื่อช่วยเหลือ

- กำหนดผู้รับผิดชอบการช่วยเหลือทั้งที่บ้าน และมูลนิธิ

๔. ผู้วิจัยเชื้อเชิญผู้เข้าร่วมประชุมส่งจิตระลึกถึงนักเรียนในเวลา ๒๐.๐๐ น. โดยให้มโนภาพทั้งหมดเกี่ยวกับนักเรียนในทุกด้านชัดเจนที่สุด

ครูผู้นำประชุมดับเทียน เชิญพระนั่ง ๓ ครั้ง จบการประชุม

ตัวอย่างการศึกษาเด็กรายบุคคล

๑. เด็กชายรฐนนท์ ภูวจุญกุล	อายุ ๑๔ ปี
๒. เด็กหญิงณัฐมน หลิมตระกูล	อายุ ๑๕ ปี
๓. นางสาวนิภาวรรณ เอกสมบัติชัย	อายุ ๑๔ ปี

ณัฐมน หลิมตระกูล (น้ำฝน) เกิด ๑๔ ต.ค.๓๕

ร่างกาย (Physical Body)

รูปร่างสูง สดส่วน ขนาดศีรษะได้ส่วนกับลำตัว ยืนลำตัวงอ คอ และศีรษะมักก้มโค้งไปด้านหน้า ผิวขาวละเอียด รูปร่างค่อนข้าง เหลี่ยม คีวรูปสามเหลี่ยมเล็กน้อย ปากแดง ฟันน้ำนมไม่หลุดเป็น จำนวนมาก ซี่ค่อนข้างเล็ก เล็บเป็นรูปเหลี่ยมตรง เนื้อเล็บแข็งแรง สายตาสั้นมาก เอียง ใสแว่นสายตา และบางครั้งปิดตา ๑ ข้างเพื่อฝึก การใช้กล้ามเนื้อตา อีกข้าง

การผ่าตัด

ผ่าตัดสายตาสั้น Lazy eye เพื่อตั้งกล้ามเนื้อสายตาเมื่ออายุ ๗ ขวบ สายตาสั้น ๑๓๐๐ ด้านซ้ายเอียง ๔๕๐ ด้านขวาเอียง ๑๕๐

พลังชีวิต (Ethereic Body)

นอนหลับ ๙ ชั่วโมงต่อวัน เคยปัสสาวะรดที่นอน ระบบย่อยอาหารทำงานค่อนข้างปกติ ระบบ ขับถ่ายบางครั้งไม่สามารถควบคุมได้ มักปัสสาวะรดในช่วงบ่าย ๒ – ๓ โมงเย็น บางครั้งอุจจาระรด ในช่วงบ่าย

จังหวะของการหายใจ – การพูดช้า

น้ำเสียงต่ำ – ทุ่มค่อนข้างเบา ไม่ชัดเจน

ประจำเดือนมาไม่สม่ำเสมอ (สภาวะอารมณ์มีผลต่อรอบเดือนมาก)

สุขภาพแข็งแรง แต่มีเหงื่อออกค่อนข้างมาก

อารมณ์ความรู้สึก (Astral Body)

ไม่ค่อยแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นเป็นคำพูด แต่จะสังเกตและจดจำรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง ไวต่อการสัมผัสและหยั่งรู้ความรู้สึกของผู้อื่น

มีน้ำใจชอบช่วยเหลือ มีระเบียบวินัย มีความสุขเมื่อได้รู้ว่าตนเองทำในสิ่งที่มีประโยชน์ มีคุณค่าต่อผู้อื่น มักเดินห่อไหล่ เขามือไหล่หลัง มักพูดจูงใจกับตนเองเมื่อเริ่มคับข้องใจ หรือใช้มือสัมผัสคนโดยแรงกับคน, ของที่อยู่ใกล้ และอยู่ในโลกของ 'ความคิด' สูง

การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Ego)

ดูแลตนเองในเรื่องกิจวัตรประจำวันได้ดี การกินข้าว , แปรงฟัน , ถอด - ใส่เสื้อผ้า , (การขับถ่าย ขึ้นอยู่กับภาวะอารมณ์ หากได้รับการเตือนก็จะไปห้องน้ำ)

มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายได้ดีมาก มีโลกภายในที่เปี่ยมไปด้วยพลัง แต่ขาดสะพานเชื่อมในการแสดงออกซึ่งอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดนั้น

มีความคิดปรารถนาจะได้รับการยอมรับในฐานะ 'ปัจเจก' แสดงออกด้วยคำถามต่าง ๆ ที่มีกับครู อยากมี 'ตัวตน' ที่มีความหมายในโลก

รฐนนท์ ภูวจรณกุล เกิด ๘ ก.พ.๓๖

ร่างกาย (Physical Body)

รูปร่างท้วม ลำตัวเตี้ยสั้น ผิวขาว ศีรษะโหนกด้านหลังด้านหน้าแบน คอสั้น ช่วงแขน ขา สั้น ลักษณะใบหน้าแบน ตาชั้นเดียวเฉียงขึ้น คิ้วสั้น จมูกแบน ช่องปากถึงคางยื่นออกมาเล็กน้อย ริมฝีปากอิมใหญ่ ฟันซี่เล็ก ทุเล็ก มือและเท้าค่อนข้างหนา ป้อมสั้น เส้นลายมือน้อย เป็นเส้นตัดมากกว่าเส้นโค้ง , ฟันน้ำนมหลุดตามปกติ เนื้อเล็กน้อย ตัวนิ่ว อวบปัดเลิบ

การผ่าตัด

ผ่าตัดต่อมอดรีนอยด์ เพื่อช่วยการหายใจและลดเสมหะที่ติดค้าง เมื่ออายุประมาณ ๒ ขวบ
สายตาสั้น ๒๐๐ ขว ๒๕๐ แฉียง ๑๕๐ ข้าย ๒๐๐ แฉียง ๕๐
ท่อน้ำตาเล็กมาก ทำให้ตาจะเพราะขี้ตาบ่อย
ถ้าได้อีกเลบ หากเคี้ยวไม่ละเอียดจะอาเจียนง่าย

พลังชีวิต (Ethereic Body)

นอนหลับ ๙ ชั่วโมง ต่อวัน ไม่ป่วยสภาวะโรคที่นอน นอนกรนเสียงดัง บางครั้งหายใจไม่ถนัดเหมือนนอน
พ่อแม่ต้องช่วยพลิกตัวขณะหลับให้นอนตะแคง

ระบบการย่อยอาหารและขับถ่าย ไม่ค่อยเป็นปรกตินัก ประมาณ ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ จะมาถ่ายหนัก
ที่โรงเรียนตอน ๑๐.๐๐ น. หรือ ๑๒.๐๐ น. ถ่ายยาก ต่อมาดีขึ้นเหลือ ๑ ครั้งแล้วหยุดไป สัปดาห์ ๒ – ๓ เดือน
ก็กลับมาถ่ายที่โรงเรียนช่วงสายอีก

จังหวะการหายใจ – การพูดค่อนข้างช้า บางครั้งพูดขาด – ติดเป็นห่วง ๆ

น้ำเสียงนุ่มนวล ค่อนข้างทุ้มเบา ค่อยๆ พูดลากเสียง

สุขภาพค่อนข้างแข็งแรง มีการแพ้อากาศในช่วงเช้า เป็นหวัดมีน้ำมูกในหน้าฝน มีอาการไรนัส
ภูมิแพ้แต่ไม่รุนแรง จังหวะในชีวิตเดินไปอย่างช้า ๆ ยกเว้นการรับประทานอาหารเช้าจะรวดเร็วมาก กินคำโต
เคี้ยวเร็ว, กินหก

อารมณ์ความรู้สึก (Astral Body)

อารมณ์ดี ร่าเริง สนใจโลกรอบตัวและคนรอบข้างอย่างมาก มีภาวะอารมณ์สองขั้วตรงข้าม ชัดเจน
ระหว่าง Sympathy (ความเห็นใจ, ความรัก, หลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งกับสิ่งต่าง ๆ) กับ Antipathy (การ
แยกตัวออกจากสิ่งต่าง ๆ) เมื่อไม่พอใจ, โกรธ จะนั่งนิ่งลงกับพื้น, ไม่พูดหรือพูดกับตนเองช้า ๆ เมื่อดีใจจะ
ยิ้มแฉ่ง เคลื่อนไหว พูดมากบรรยายความรู้สึกชอบของตนเองได้ดี อยู่ในโลกของ 'ความรู้สึก' สูง

หากต้องการทดลองประสบการณ์ใหม่ เช่น ย่ำดินเท้าเปล่าในโคลน, ใช้ดินสอพองเขียนหน้าจะอยู่
นั่งเงียบเพื่อสังเกตและต้องใช้เวลา นานกว่าปรกติในการ 'ทดลอง' สิ่งใหม่ ด้วยการเชื่อเชื่องอย่างนุ่มนวล
จากผู้ใหญ่และเพื่อน

การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Ego)

มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีคำถามที่เปี่ยมความหมายซึ่งออกมาจากความคิดของ
ตนเองจริง ๆ มีความเป็นตัวของตัวเอง

สามารถเรียบเรียงความคิดสื่อสารเป็นคำพูดได้ มีความทรงจำและละเอียดกับสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่
เกิดขึ้นในชั้นเรียน

มีทักษะในการใช้มือวาด, ปั้น, เย็บ, ถัก และเล่นดนตรี สามารถอ่าน เขียนและสะกดคำได้ดี มี
ความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ แต่ขาดพลังความมุ่งมั่น พลังเจตน์จำนงค์ (willing) ที่ต่อเนื่อง เพราะอยู่ใน
โลกของอารมณ์อันขึ้น – ลง เร็ว

นิภาวรรณ เอกสมบัติชัย (ยูย) เกิด ๗ ม.ค. ๒๔

ร่างกาย (Physical Body)

รูปร่างสมส่วน ศีรษะค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบกับลำตัว ผมดำ
เหยียดตรงมีน้ำหนัก ผิวสองสี ผิวละเอียดมีผิวเล็กน้อยบนใบหน้า รูป
หน้าเรียวยาว หน้าผากกว้าง คิ้วเข้ม ตาสองชั้น สีดำมีน้ำหล่อเลี้ยง จมูก
ใหญ่ ฟันบนค่อนข้างยื่น ฟันซ้อนกันเล็กน้อย ฟันน้ำนมหลุดตามปกติ

มือและเท้าค่อนข้างยาว เรียว คอยาวไหลลื่นลง กล้ามเนื้อขา -
แขน - สั้นหลังไม่สมดุล นิ้วมือซ้ายใช้งานได้ไม่คล่อง

ลำตัวโค้ง ไหล่จุ่มมาด้านหน้า เนื่องจากกระดูกสันหลังคด

พลังชีวิต (Ethereic Body)

นอนหลับ - ตื่นเป็นจังหวะ นอนประมาณ ๘ - ๙ ชั่วโมงต่อวัน ไม่ตื่นระหว่างนอน ไม่จืดท่อน
ระบบการย่อยอาหารเป็นปกติ มักมีอาการปวดท้อง ตะคริวเมื่อมีประจำเดือนวันแรก

จังหวะการหายใจ - การพูดค่อนข้างเร็ว

น้ำเสียงสูง - แหลมค่อนข้างดัง

สุขภาพแข็งแรง เหงื่อออกปานกลาง

อารมณ์ความรู้สึก (Astral Body)

แจ่มใส ร่าเริง ยิ้มแย้ม ขำพูด แสดงความรู้สึกทางสีหน้า ทำทางอย่างเปิดเผย ไม่สามารถปิดกั้น
ตนเองจากพลังรอบข้างได้ คนรอบข้างมีอิทธิพลต่อความคิดและความรู้สึกมาก อยู่ในโลกของ 'ความรู้สึก'
สูง มีความกลัว วิดกกังวล เมื่อต้องใช้ร่างกายเคลื่อนไหวในพื้นที่ใหม่ ที่ไม่คุ้นเคย เช่น เดินเล่นในธรรมชาติ,
ทางแคบ , สะพาน , บันได , ที่สูง ฯลฯ

การเรียนรู้และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น (Ego)

มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มีความสนใจหลากหลายแต่ขาดพลังเจตน์จำนงค์ในการ
ลงมือทำ เมื่อได้รับความช่วยเหลือในการเริ่มต้นก็จะสามารถทำงานจนบรรลุเป้าหมายได้

มีความพยายามในการลำดับความคิดเป็นคำพูด แต่ถ้อยคำมักสับสนหรือไม่ตรงประเด็น สื่อ
ความคิดเป็นงานศิลปะได้ดี โดยเฉพาะการวาด, การปั้น และการขับร้อง, สนใจภาษาอังกฤษ มีความมุ่งมั่น
ในการฝึกพูด กล้าลองผิดลองถูก ปรารถนาจะสื่อสารกับผู้อื่น ปรับตัวกับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมได้ดี

นับตั้งแต่ห้องเรียนต้นรักเริ่มเปิดการสอน ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาคะรียบุคคลช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีในแนวทางการศึกษานำบัดที่มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษดำเนินการอยู่ ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาลูกอย่างใกล้ชิด เป็นระบบ มีระเบียบวิธีคิด ขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีความร่วมมือ ร่วมใจจากทั้งบ้านและสถานศึกษา

ในส่วนของคุณครูและผู้ช่วยคุณครูนั้น นับเป็นการพัฒนาตนเองที่สำคัญ เพราะ การสังเกตอย่างละเอียด และสนใจโดยปราศจากความเห็นส่วนตัว เป็นการฝึกฝนตนเองให้เคารพทุกปรากฏการณ์ และไม่ตีความไปตามภูมิหลัง หรือประสบการณ์ในอดีต เปิดโอกาสให้คุณครูทุกคนได้ทำความรู้จักนักเรียนของตนเองอย่างละเอียด

บทที่ ๖

กระบวนการเรียนรู้ระหว่างบ้าน กับ มูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ

พื้นฐานของการศึกษำบำบัดนั้นมุ่งดูแลสขภาวะทางกาย จิตใจ และ จิตวิญญาณ ในสิ่งแวดล้อม ๓ แบบ คือ สถานศึกษา บ้าน และโรงพยาบาลหรืองานบำบัดทางการแพทย์

๑. บ้าน

บรรยากาศของบ้านและชีวิตความเป็นอยู่ต้องส่งเสริมพัฒนาการที่ดีของนักเรียน บ้านต้องมีความสะอาดและปลอดภัย เป็นรากฐานของจังหวะชีวิตที่สม่ำเสมอ มั่นคง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์ทุกคน เมื่อผู้วิจัยไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ครูจะซักถามและให้คำแนะนำบางประการแก่ผู้ปกครองได้ รวมถึงยังเข้าใจสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมเด็กคนนั้นด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะพื้นฐานในการดูแลตนเองของเด็ก

๒. สถานศึกษา

ในที่นี้คือมูลนิธิโรงเรียนต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ ซึ่งใช้แนวทางการศึกษำบำบัด จัดชั้นเรียนตามอายุ และใช้หลักสูตรรอลดอร์ฟมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับสภาวะทางกายและจิตของกลุ่มผู้เรียน

๓. โรงพยาบาล / งานบำบัดทางการแพทย์

ในช่วงเริ่มต้นนั้นไม่มีบุคคลากรด้านการบำบัดเข้ามาช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนแต่ละคนจะพบแพทย์เฉพาะทางตามโรงพยาบาลรัฐและเอกชน เพื่อรักษาโรคและอาการต่าง ๆ

อย่างไรก็ดีทางมูลนิธิฯ พยายามทำงาน 'การป้องกัน' ในเรื่องอาหารที่ติดต่อสุขภาพ และจังหวะชีวิตที่สม่ำเสมอเป็นพื้นฐานสขภาวะของนักเรียน

การสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างบ้านกับสถานศึกษา

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า บ้าน หรือ ครอบครัว เป็นอีกหนึ่งบริบทสำคัญที่แวดล้อมเด็กที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษเหล่านี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญต่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครอง กับมูลนิธิ เพื่อให้เป้าหมายของการศึกษาบ่าบดนั้นเกิดผลดีที่สุด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีการทำงานร่วมกับผู้ปกครองของกลุ่มเด็กตัวอย่างอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

๑. การเข้ามาเป็นครูผู้ช่วยในชั้นเรียน (Teacher assistant)

ดังตัวอย่างในภาพ คือ กิจกรรมการล้อมละคร เรื่อง ไข่อิว

๒. การศึกษาเด็กรายบุคคล (Child Study)

ผู้ปกครองนักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม
การศึกษานี้ อาจเป็นคุณพ่อหรือคุณแม่ก็ได้

๓. การสอนวิชาทักษะชีวิตพื้นฐาน เช่น โภชนาการ , ทัศนกรรม
๔. การเข้าสังเกตในชั้นเรียน (Class Observer)
๕. การอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการศึกษานำบัด (Seminar & Workshop) ทางมูลนิธิกับกลุ่มการศึกษา
นำบัดตามแนวนุชนยปรัชญาจัดการอบรมครูการศึกษาบำบัด หลักสูตร ๓ ปี ร่วมกับทางเยอรมนี
ซึ่งผู้ปกครองได้เข้าร่วมจัดและร่วมเรียนรู้จากวิทยากรทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

๖. การประชุมผู้ปกครอง และพบปะครูประจำชั้น
(Parent's Meeting / End of Term Evaluation)

๗. การจัดกิจกรรมพิเศษ เช่น การแสดงดนตรีการกุศล , การจัดงานขายของหารายได้เข้าโรงเรียน , การร่วมงานของกลุ่มการศึกษาวอลดอร์ฟ ประเทศไทย

เนื่องจากต้นรักก่อเกิดมาจากการรวมตัวกันของผู้ปกครองกลุ่มหนึ่งที่มีความปรารถนาเดียวกัน ดังนั้นถึงบ้านสาขาของต้นรักก็แตกแขนงออกมาจากความคิดของคนหลายคน ความถนัดและความสนใจของคนหลายคน กอปรกับคณะครูรุ่นแรกของมูลนิธิที่มีประสบการณ์ในการจัดกระบวนการกลุ่ม การแสวงหากัลยาณมิตรต่างแดนที่มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มตามแนวนุชายปรัชญาเหล่านี้ล้วนเป็นที่มาของ 'ชุมชน' ที่ผ่านร้อนผ่านหนาวมาด้วยกันกว่า ๓ ปี สำหรับครูแล้วเป็นการยากที่จะอธิบายให้ผู้ปกครองทราบว่าเหตุใดครูจึงสอนวิชานี้ในลักษณะเช่นนี้ เหตุใดเป้าหมายของเราจึงมิใช่การอ่านออกเขียนได้ การบวกลบเป็น การสอบเข้าแข่งขันระดับอุดมศึกษา ต่อเมื่อผู้ปกครองได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งด้วยปัจจัยทั้ง ๗ ข้างต้น ผู้ปกครองจะค่อย ๆ ซึมซับว่า 'การเรียนรู้' และการพัฒนาศักยภาพมนุษย์นั้นไม่มีกรอบจำกัด ไม่มีวิธีเดียว และไม่มีใครหรือหน่วยงานใดจะทำได้โดยลำพัง

กลุ่มผู้ปกครอง เป็นกลุ่มชนชั้นกลาง มีหน้าที่การงานที่มั่นคง มีความพร้อมที่จะเปิดรับและปรับตัวสู่สิ่งใหม่ ๆ ในชีวิต ซึ่งฐานเหล่านี้ก่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่ กลุ่มที่มีพลวัตรได้ไม่ยาก ผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้ปกครองแต่ละท่านในช่วงเวลานับแต่ลูกเข้ามาเรียนที่มูลนิธิโรงเรียนต้นรักฯ ได้รับคำตอบดังนี้

"ที่แรกไม่เข้าใจแนวทางของการสอนของวอลดอร์ฟ พยายามปรับตัวอยู่นานจึงค่อย ๆ รู้ว่าการมาเรียนที่นี่ต้องมีเวลาให้ลูกมาก ๆ ครูจะมาคุยกับผู้ปกครองบ่อย ๆ มีการประชุม การทำ Child Study หลักสูตรมุ่งเน้นให้เด็กลงมือทำเองให้มีความมุ่งมั่น และมีการพาพ่อแม่ไปดูโรงเรียนแนวเดียวกัน"

นางเบญจวรรณ นิพนธ์ยันต์

“ทำให้มีแรงบันดาลใจที่จะศึกษาหาความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาลูก และทำให้ตนเองมีความ
กระตือรือร้นและพัฒนาตนเองร่วมไปด้วย”
นางอรธนา วชิรศรีสุนทรา

“นับตั้งแต่ลูกมาเรียนที่นี่ รู้สึกว่าเข้าใจลูกในฐานะ ‘คนหนึ่ง’ มากขึ้น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ถ้าใคร
เซต ถ้าเน็ตตั้งทำอาหารง่ายๆเป็น คิดถึงคนอื่น ทำงานเพื่อคนอื่นได้มากขึ้น เราก็มิจินตนาการ มีความคิด
สร้างสรรค์ และค้นพบว่าเราก็มีความสามารถซ่อนอยู่ลึกๆ อีกมากมาย”
นางพิมพ์รัตน์ เติริยมปราบศึก

“เราควรจัดสรรเวลาทำประโยชน์เพื่อคนรักมากขึ้น”
นายปิยะนันท์ เรืองฐิติชัยกุล

“มองอะไรละเอียดขึ้น คิดบวกมากขึ้น ไม่หยาบไม่ปล่อยปละละเลย เข้าใจเด็กพิเศษหลากหลาย
ประเภทมากขึ้น”
นางสุภารัตน์ ภูวเจริญกุล

“เริ่มเข้าใจเด็กพิเศษ และเด็กทั่วไปมากขึ้น ไม่ด่วนตัดสินใจพฤติกรรมเด็ก รู้จักรอคอยให้เขาช่วย
ตนเองไม่รีบเข้าไปช่วย”
นางลภัสรดา จิระเรืองรัตน

“ได้พัฒนาตัวเองด้านความคิด, การทำงานร่วมกับผู้อื่น และที่สำคัญได้ทำงานที่มีคุณค่าแก่เพื่อน
มนุษย์”
นางชนิดา หลิมตระกูล

ผลการพัฒนารายบุคคลของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

๑. นายรฐนันท์ ภูวเจริญกุล

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

(ตลอดภาคเรียนที่ ๑ – ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๐)

- ตักข้าวมือเย็นให้สมาชิกในครอบครัว ทุกวัน
- เสาร์ – อาทิตย์

- เช็ดโต๊ะกินข้าวหลังอาหารมือเย็น แล้วนำผ้าไปซักตาก

- ตรวจสอบกระเป๋าสี้อ, กางเกงของตนเองว่าไม่มีพิษขู, ผ้าเช็ดหน้า, ธนบัตร, บัตรประชาชน ติดอยู่ในกระเป๋าก่อนลงตระกร้าผ้า

ผลการประเมิน

นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยตนเอง อาจมีการเตือนบ้างแต่เมื่อเริ่มลงมือทำแล้วก็สามารถทำให้ลุล่วงไปได้ตามจังหวะเวลาของนักเรียน แม้อาจช้าไปบ้างแต่ก็สามารถทำสำเร็จได้เรียบร้อย ประณีตบรรจงกับสิ่งที่ทำอย่างมีศิลปะ

๒. น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูล

ผลการประเมิน

นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยตนเอง มีลำดับขั้นตอนในการทำงานชัดเจนมีความสม่ำเสมอ สามารถเริ่มลงมือทำงานตามเวลาได้ด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากคุณแม่บ้าง

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

- การดูแลโต๊ะทำงานและชั้นวางของของตน ให้สะอาดเรียบร้อย เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมผ้าเช็ด บิดให้หมาด ทำความสะอาด สะอาด สัปดาห์ละ ๑ ครั้งในวันเสาร์

๓. น.ส.นิภาวรรณ เอกสมบัติชัย

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

- การดูแลทำความสะอาดห้องนอนของตนเองทุกวัน
เสาร์สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

- รดน้ำต้นไม้ที่กระเบื้องบ้านในตอนเย็นทุกวัน

ผลการประเมิน

นักเรียนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ด้วยตนเอง มีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ลุล่วง ไม่ต้อง
เคี่ยวเข็ญ ทำได้สะอาดเรียบร้อยแต่ค่อนข้างรวดเร็ว มีพี่เลี้ยงคอยช่วยดูแลความเรียบร้อยแต่ไม่ได้
เข้าไปช่วยเหลือ

เมื่อทุกคนสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายที่บ้านให้ลุล่วงแล้ว ผู้ปกครองและคณะครูจึงได้
ประชุมร่วมกันเพื่อวางแผนพัฒนารายบุคคลในประเด็นอื่นต่อไป หน้าที่เหล่านี้เป็นทักษะชีวิตพื้นฐาน
สำหรับนักเรียนในการดูแลตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกระบวนการนี้ไปใช้ต่อไปอีกคือ ปีการศึกษา
๒๕๕๑ ซึ่งมีนักเรียนเพิ่มขึ้น อีก ๔ คน รวมกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเดิม ๓ คน ทำให้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒
ของห้องเรียนต้นรักมีนักเรียนทั้งหมด ๗ คน ดังนี้

๑.	น.ส. นิภาวรรณ เอกสมบัติชัย	เกิด ๗ ม.ค. ๒๕
๒.	น.ส. จิตตรี นิพนธ์ยันต์	เกิด ๑๒ มิ.ย. ๓๑
๓.	นาย สุพจน์ อนุพรวิเศษ	เกิด ๕ ก.ค. ๓๒
๔.	น.ส. สุภามาส ก่อตระกูล	เกิด ๑๘ ม.ค. ๓๓

๕. น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูล เกิด ๑๙ ต.ค.๓๕

๖. นาย รฐนนท์ ภูวบุญกุล เกิด ๘ ก.พ.๓๖

๗. น.ส.บุญรัตน์ แต่ตรงจิตต์ เกิด ๒๒ พ.ย.๓๖

มีรายละเอียดดังนี้

๑. น.ส.บุญรัตน์ แต่ตรงจิตต์

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

พับเสื้อผ้าของตนเข้าตู้
เสื้อผ้าและวางอย่างเป็น
ระเบียบ

๒. นายรฐนนท์ ภูวบุญกุล

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

กวาดบ้านทุกวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์

๓. น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูล

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

ทำความสะอาดห้องนอน กวาดดูอาทิตย์ละ ๑ ครั้ง

๔. น.ส.สุภามาศ ก่อตระกูล

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

จัดโต๊ะทำงานและชั้นวางของให้เรียบร้อย ทุกวันเสาร์

๕. นายสุพจน์ อนุพรวิเศษ

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

ซักผ้าเช็ดหน้าด้วยตนเอง

๖. น.ส.จิตตรี นิพนดิยันต์

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

เตรียมที่นอนของตนก่อนเข้านอนและเก็บที่นอนทุกวัน

๗.น.ส. นิภาวรรณ เอกสมบัติชัย

หน้าที่รับผิดชอบที่บ้าน

ล้างจานชามของตนในมือเย็นเมื่อรับประทานเสร็จ

บทที่ ๗

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยต่อคำถามวิจัยที่๑

กระบวนการวิจัยตลอด ๒ ปีการศึกษาผู้วิจัย สรุปว่า การศึกษานำบัด (Curative Education) จากพื้นฐานความรู้ด้านมนุษยปรัชญามีผลต่อพัฒนาการทางกาย ใจ และจิตวิญญาณ ทั้ง ๓ ด้าน ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

จากการสังเกตนักเรียนและการสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ๓ คน สรุปได้ดังนี้

เด็กชายรณนท ภูวจรูญกุล

ร่างกาย (Physical Body)

แม้จะมีรูปร่างลั่นทัด และความสูงไม่เพิ่มขึ้นในช่วง ๒ ปีที่ผ่านมา แต่ความสามารถในการใช้ร่างกายเคลื่อนไหวของรณนทอยู่ในเกณฑ์ดีมาก สิวบนใบหน้าบ่งบอกถึงความเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนในร่างกาย มีความมุ่งมั่นที่จะจำกัดน้ำหนักและเพิ่มส่วนสูงของตนเอง

พลังชีวิต (Ethereic Body)

มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่วัยรุ่นอย่างชัดเจนดังได้กล่าวข้างต้น ปริมาณเหงื่อที่มากขึ้น รวมถึงความปรารถนาที่จะใช้ร่างกายเคลื่อนไหวในทิศทาง รูปแบบต่าง ๆ ทั้งการกีฬา การเต้นรำ การขับร้อง พลังภายในแสดงออกถึงการก่อร่างตัวตนในฐานะ 'ปัจเจก' ภาวะความเจ็บป่วยเรื่องภูมิแพ้ การเป็นหวัดยังดำเนินต่อไป ควบคู่ไปกับความสามารถในการทดลองรับประสบการณ์ไม่มากขึ้น จากการชิม แตะลิ้น ๑ ครั้ง สูการกัดกิน ๑ คำ เป็นเรื่องที่คณะครูจะต้องทำงานต่อไปเพื่อให้ภาวะโภชนาการดีขึ้น การขับถ่ายดีขึ้นไม่ขับถ่ายช่วงเวลาเรียน ไม่มีอาการท้องผูกไม่ตื่นสาย

ความรู้สึก (Astral Body)

มีสมตุลในความรู้สึกมากขึ้น ความรัก ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและโลกที่มีเปี่ยมล้น แปรเป็น การกระทำที่สร้างสรรค์มากกว่าการทอดพรรณาความรู้สึกเพียงอย่างเดียว ความจุ่มจ่อมต่อกิจกรรมใด

กิจกรรมหนึ่งจนหลงลืมเวลาน้อยลงมาก มีความตื่นตัวและ 'ตัดใจ' จากกิจกรรมที่รักได้เมื่อถึงเวลาเปลี่ยนกิจกรรม จังหวะของรฐนนท์ใกล้เคียงกับจังหวะปกติของชั้นเรียนมากขึ้น ความรู้สึกและกำลังใจจากคณะครูและเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญในการเปลี่ยนแปลง รวมถึงเมื่อมี 'รุ่นน้อง' ในปี ๒๕๕๒

การตระหนักรู้ในตัวตน (Ego)

จากรฐนนท์ที่จมจ่อมอยู่กับโลกความรู้สึก (feeling dominated) มาสู่รฐนนท์ที่มีเหตุผล สามารถเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านบวกกับด้านลบของตนว่าส่งผลต่างกันอย่างไรได้

ความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้นทั้งด้านสุขภาพกาย, สุขภาพจิต บ่งบอกว่า ลำนำ็กในตัวตนในฐานะ 'มนุษย์คนหนึ่งในโลก' ได้ก่อเกิดขึ้นอย่างชัดเจน มีความสนใจในวิถีจำกัดขยะ การพัฒนา will ของรฐนนท์เมื่อได้รับการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ที่ตนไว้ใจ รฐนนท์จะมีความมุ่งมั่นและความคิดที่ชัดเจนขึ้นตามลำดับ ขณะนี้เป็นผู้ดูแลบัญชีการขายขยะ และรับผิดชอบโครงการกำจัดขยะของมูลนิธิ ฯ ความรู้สึกปรารถนาจะเป็นผู้นำก่อตัวขึ้นเมื่อกลุ่มนักเรียนมีสมาธิมากขึ้น หลากหลายช่วงวัยขึ้น

ศักยภาพทางศิลปะของรฐนนท์นั้นสูงมาก มีความประณีตบรรจง มีสติดีมากขณะทำงานศิลปะ ในวิชาจิตต-ลีลา(Eurythmy) ศิลปการเคลื่อนไหวกับดนตรีและเสียงในภาษานั้น รฐนนท์เคลื่อนไหวได้ คล่องแคล่ว สงาม มีทักษะการฟังที่ดีมาก การเคลื่อนไหวใน ๓ มิติ ซ้าย - ขวา, หน้า - หลัง, บน - ล่าง มีพัฒนาการในระดับดีมาก รูปแบบการเคลื่อนไหวที่ซับซ้อนทั้งดาว ๕ แฉก, เลข ๘, รูปมงกุฎ, การถอยหลังเฉียง, เดินเส้นโค้ง เส้นตรง, จังหวะเสียงในดนตรี ฯลฯ แสดงให้เห็นการจุดของตัวตนที่ 'รู้ตื่น และเบิกบาน'

ความพยายามที่จะเอาชนะพฤติกรรมบางอย่าง เช่น ตื่นสาย, ขี้ลืม, 'ไม่รักษาวเวลา โดยแสดงออกเป็นคำพูดพร้อมการกระทำ เป็นเครื่องหมายแห่งการเติบโตเปลี่ยนแปลงจากเด็กชายเป็น นายรฐนนท์ อย่างแท้จริง

น.ส.ณัฐมน หลิมตระกูล

ร่างกาย (Physical Body)

ปัญหาเรื่องสายตาสั้น และการปิดตาเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อตา อีกข้างหนึ่งนั้น มีผลต่อภาวะอารมณ์ของณัฐมน สุขภาพโดยรวมของณัฐมนอยู่ในระดับดีมาก เจ็บป่วยน้อยที่สุดในกลุ่มตัวอย่างทั้งสามคน ผู้วิจัยสังเกตว่า ผู้ปกครองสามารถดูแลอาหารทุกมื้อที่รับประทานให้มีคุณค่าทางโภชนาการ มีปริมาณพอเหมาะ และ มีกิจกรรมออกกำลังกายเช่น ว่ายน้ำ และขี่จักรยาน สม่ำเสมอ

พลังชีวิต (Ethereic Body)

ลักษณะความหนักและจังหวะที่ช้าของณัฐมนเปรียบเสมือนชั่วตรงข้ามของนิภาวรรณ การพบกันจึงก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนพลังชีวิตที่มีผลต่อณัฐมนด้วย (และมีผลต่อนิภาวรรณเช่นกัน) ระบบการขับถ่ายของณัฐมนขึ้นอยู่กับภาวะอารมณ์ที่มีต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยิ่ง เมื่อมีความเครียด คับข้องใจ เหนื่อยเกินไป จะมีอุจจาระ หรือ ปัสสาวะรด ในช่วงมัธยมปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ กลางภาคเรียนที่ ๑ ซึ่งมีจำนวนเพื่อนร่วมชั้นมากขึ้น และมีความหลากหลายขึ้น ทำให้พลังชีวิตของณัฐมนดำเนินไปอย่างไม่ปกติ เพราะต้องปรับตัวอย่างมากกับจังหวะใหม่ของเพื่อน และชั้นเรียน

ความรู้สึก (Astral Body)

ช่วงมัธยมปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ มีพัฒนาการความรู้สึกดีมาก ยึดมากขึ้น สื่อสารพูดคุยอย่างมีความหมาย พูดแสดงความรู้สึกของตนเองมากขึ้น และมีความสุขในการช่วยเหลือครูประจำวิชาต่าง ๆ เสมือนได้มีโอกาส 'มีตัวตน' อยู่ในกลุ่มเป็นครั้งแรก (เนื่องจากในช่วงชั้นประถมปีที่ ๑ - ๖ เป็นนักเรียนร่วมกับเด็กปกติ)

ต่อมาเมื่อขึ้นชั้นมัธยมปีที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๑ เมื่อจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นจนถึง ๗ หรือ ๘ คนในบางวัน ณัฐมนไม่สามารถปรับตัวกับสมาชิกกลุ่มที่เปลี่ยนไปได้ จึงแสดงความคับข้องใจนี้ออกมาเป็นการกระทำ ด้วยการใช้มือตี จิ้ม และสัมผัสบุคคลที่อยู่ใกล้โดยแรง ผู้วิจัยเองและคณะครูพยายามให้ความช่วยเหลือด้วยการประจบรายบุคคล พาออกไปจากสถานการณ์ หรือแยกโต๊ะเก้าอี้ไปนั่งมุมคนเดียว โดยมีครูช่วยคอยดูแล

การตระหนักรู้ในตัวตน (Ego)

จากละครไขว่ดวงอนปลายภาคเรียนที่ ๒ ของมัธยมปีที่ ๑ ซึ่งณัฐมนรับบทแห่งเจีย มีบทหนักที่สุดในเรื่อง คือ เป็นตัวเอกของเรื่อง ผู้วิจัยสัมผัสได้ถึงพลังภายในที่ได้เวลาผลิบานภายนอกความสามารถในการคิด - จำ เคลื่อนไหวร่างกายในท่วงท่าต่าง ๆ ที่ช่วยให้ณัฐมนได้หายใจออก จากการที่อยู่ในโลกของความคิดมายาวนาน

เมื่อประสบภาวะอารมณ์ที่ไม่อาจคลี่คลายได้ในช่วงมัธยมปีที่ ๒ กลางภาคเรียนที่ ๑ คณะครูและผู้ปกครองจึงพยายามช่วยเหลือหาทางออกร่วมกัน ในที่สุดผู้ปกครองแสดงความคิดว่าจะพักการเรียนและพาไปพักผ่อนกับคุณตาคุณยาย ย้ง อ.บ้านกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ลืมซับที่กว้าง ทะเล และความสงบ

ภาคเรียนที่ ๒ พุศักราช ๒๕๕๑ ณัฐมนค่อยกลับมาอาทิตย์ละ ๑ วันแล้วเพิ่มจำนวนวันขึ้น โดยแสดงความประสงค์กับผู้ปกครองด้วยตนเองว่า ต้องการมาเรียนเพิ่ม จนค่อย ๆ กลับมาเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ เต็มที่ตามลำดับ

แม้จะเป็นประสบการณ์ที่สำคัญสำหรับชั้นเรียนที่มีนักเรียนที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษเรียนร่วม ด้วย แต่ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ในการหายใจเข้า-หายใจออก จากนักเรียนกลุ่มนี้ สภาพห้องเรียนห้องเดียวที่ต้องแปลงไปเป็นห้องดนตรี ห้องจิตตลีลา ห้องงานไม้ ฯลฯ ทำให้ขาดพื้นที่หายใจออกและพื้นที่แห่งความสงบภายใน ผู้วิจัยพบว่าเมื่ออาคารเรียนแล้วเสร็จในเดือนมกราคม ๒๕๕๒ นักเรียนแต่ละคนมีความมั่นคงภายในมากขึ้น รู้สึกถึงพลังชีวิตที่ไหลเวียนดีขึ้นในพื้นที่ใหม่

ช่วงท้ายของเวลาในการวิจัยคือ ภาคเรียนที่ ๒ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นั้น ผู้วิจัยได้ทำละครเรื่องมารีโคโปโล ณัฐมนกลับมาร่วมแสดงละครในคราวนี้รับบท พ่อของมารีโคโปโล, เป็นเรือ, เป็นคลื่น และเป็นชาวพื้นเมือง บทเล็ก ๆ ที่แทรกอยู่ในเรื่อง เปิดโอกาสให้นัฐมนปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง และตื่นตัวอยู่เสมอ มีสติการเคลื่อนไหว ทั้งช้า - เร็ว , ตื่น - ผัน

ผู้วิจัยพบว่าณัฐมนมีความสุขกับการหายใจออกในโลกจินตนาการของละคร เป็นโลกที่จะได้เป็นได้ทำด้วยตนเอง ในช่วงเวลาสั้น ๆ แต่มีพลัง ได้มีผู้ชมและได้ยินเสียงปรบมือ นี่คือการก่อร่างตัวตนที่ให้พื้นที่ณัฐมนยืนอยู่ในโลกเคียงข้างกับเพื่อน ๆ วัยเดียวกัน ก่อนจะก้าวออกไปสู่ออนาคต

น.ส.นิภาวรรณ เอกสมบัติชัย

ร่างกาย (Physical Body)

แม้จะมีลักษณะกระดูกสันหลังคด และความไม่สมดุลของการเคลื่อนไหว ตลอดจนนิ้วมือด้านซ้ายกล้ามเนื้อย่อยไม่ยืดหยุ่น แต่นิภาวรรณฝึกว่ายน้ำ บาสเกตบอล และจิตตลีลา รวมถึงการทำนา ตลอด ๖ ปีที่ผ่านมา นิภาวรรณใช้ร่างกายเคลื่อนไหวในโลก ๓ มิติ ช้า - ขวา, หน้า - หลัง , บน - ล่าง ได้ดีขึ้น

พลังชีวิต (Ethereic Body)

จังหวะของวันที่สม่ำเสมอ, การเป่าขลุ่ย, การเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลสำเร็จ เปิดโอกาสให้ 'ความเร็ว' ในการคิด พูด และรับประทานดำเนินไปอย่างช้าลง มีความมั่นคงภายในมากขึ้น อาการตะคริว หรือ ไม่สบายในช่วงมีรอบเดือนคลี่คลายลง

ความรู้สึก (Astral Body)

จากความร่าเริง แจ่มใสอยู่ตลอดเวลา การแสดงความรู้สึกอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อกลุ่มเพื่อนใหญ่ขึ้น มีความหลากหลายขึ้น ความรู้สึกต่อเพื่อนแต่ละคนก็หลากหลายแตกต่างกัน การที่นักเรียนเผชิญ 'ความไม่พอใจ' และไม่สามารถจัดการความรู้สึกนั้นได้ จนมาสู่การแสดงความรู้สึกด้วยสีหน้าและคำพูดที่ชัดเจน จาก Sympathy ต่อโลกไม่มี Antipathy เลย สู่การก่อตัวของ Antipathy การแยกตัวออกจากสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นพลังที่สำคัญในการดำรงชีวิตของเราเช่นกัน เพราะเรารู้สึกได้ด้วย Sympathy แต่เราไม่อาจคิดได้หากไม่มี Antipathy ในใจ

การตระหนักรู้ในตัวตน (Ego)

จากการพูดตามผู้วิจัย ในลักษณะการท่องจำ โดยที่สายตามิได้จดจ้องอยู่กับสิ่งที่ตนกำลังพูด เป็นลักษณะของการเลียนแบบโลกภายนอก อยู่กับคนอื่น ขึ้นกับคนอื่นตลอดเวลา มักยอมทำตามผู้อื่น โดยเก็บความรู้สึกที่แท้จริงของตนไว้ ในช่วงการทำละครภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๐ (มีนาคม ๒๕๕๑) เกิดการเปลี่ยนแปลงในพลังความมุ่งมั่นที่มาจากภายในที่สังเกตเห็นได้ชัดเป็นครั้งแรก คือ ความพยายามท่องจำบทของตนและจดจำอุปกรณ์ ตำแหน่งการเคลื่อนไหวของตน เข้าใจว่าตนเองรับบทตัวละคร 'เจ้าแม่กวนอิม' ในเรื่องไซอิ๋ว เป็นเทพซึ่งคอยช่วยเหลือคนของพระถังซัมจั๋ง มีความสำรวมอยู่ในความเมตตาเบิกบานตามบทบาทและมีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม เมื่อละครเรื่องนี้แสดงที่คณะครู ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เดือนสิงหาคม ๒๕๕๑ และแสดงความสนใจขอซื้อละครเพิ่มเติมตลอดจนรับผิดชอบต่อการบ้านที่ผู้วิจัยมอบหมายได้ดีมาก

ประโยคที่แสดงออกถึง การตระหนักรู้ตัวตนที่ดีของนิาวรรณ คือ หากใครเผลอเรียกว่า เด็กๆ จะพูดขึ้นว่า "ไม่ใช่เด็ก ๆ ค่ะ นักเรียนค่ะ" และ "ไม่เป็นไรค่ะ ยัยทำเองได้"

โลกภายในของนิาวรรณก่อเกิดขึ้น มีความคิดเป็นของตนเอง ไม่ต้องพูดตามครูหรือเลียนแบบใคร ความคิดความสนใจมีทิศทางชัดเจน แสดงออกด้วยคำพูดและการกระทำในความมุ่งมั่นอยากทำงานศิลปะ

ที่สำคัญที่สุดคือ นิาวรรณเดินโดยไม่ขอจับมือผู้วิจัยอีก เดินด้วยตนเอง ไม่ต้องเกาะเพื่อน เกาะครู แต่ออกเดินไปด้วยตนเอง

ผลการวิจัยต่อคำถามวิจัยที่ ๒

หลักสูตรการศึกษานำบัด (Curative Education) ตามพื้นฐานความรู้ด้านมนุษยปรัชญาของ ตะวันตกมีความเหมาะสม สอดคล้องและปรับใช้ได้จริงกับสังคมไทย โดยสามารถสรุปสาระสำคัญของได้ดังนี้

แนวทางของหลักสูตรที่มุ่ง 'ปลูก' ศักยภาพของมนุษย์ ด้วยการศึกษาวิวัฒนาการความสัมพันธ์ของมนุษย์กับจักรวาล ทั้งกับโลกของธาตุ โลกของพืช และโลกของสัตว์ จนกระทั่งการมาถึงของมนุษย์ในรูปของนิทานปรัมปรา เรื่องกำเนิดโลกในวัฒนธรรมต่าง ๆ สู่ประวัติศาสตร์ยุคโบราณ อารยธรรมเก่าแก่ เรื่อยมาจนถึงประวัติศาสตร์สมัยใหม่และโลกยุคปัจจุบัน

ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดหลักสูตรมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ของการศึกษาแนวนี้ (ซึ่งมีต้นแบบมาจากหลักสูตรวอลดอร์ฟสำหรับเด็กปรกติ) และปรับปรุงวิชาหลักบางวิชามาเป็นใช้ในเวลาที่เหมาะสม เพราะไม่ว่าจะเป็นศาสตร์ใดนั้น อยู่ที่ 'วิธีการเรียนรู้' มากกว่า 'สิ่งที่เรียนรู้' แน่นอนว่าเราต้องศึกษาทุกวิชาอย่างถ่องแท้ก่อนนำมาสู่พวกเขา ขณะเดียวกันการสังเกตทำความเข้าใจนักเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญมากเช่นกัน

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ – สังคมมีบริบทที่กระตือรือร้น เข้าถึงใจนักเรียนกลุ่มนี้ได้ ไม่ต่างจากนักเรียนปรกติด้วยดีเช่นกัน แต่วิธีการเข้าถึงเนื้อหานั้นต้องอาศัยประสบการณ์ทางผัสสะสูงกว่านักเรียนทั่วไป ผู้วิจัยจึงสนใจกับ 'ช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้' มากกว่า ผลสำเร็จตอนหัวโหม่งสุดท้าย หรือจบปีการศึกษา

ส่วนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์นั้นใช้ทักษะการคิดที่ซับซ้อนกว่าจึงต้องปรับเนื้อหาไปสู่รูปแบบของตัววิชา เช่น คุณค่าจำนวน , การนับ ต่างจากนักเรียนปรกติด้วยดีเช่นกันชัดเจน

กลุ่มวิชาศิลปะและทักษะชีวิต เช่น วาดสีน้ำ, ปั้นดิน, จิตตลีลา, โภชนาการ, พลศึกษา, การเกษตร นักเรียนดำรงอยู่กับปรากฏการณ์และมีพัฒนาการที่ชัดเจน เพราะเปิดโอกาสให้เกิดการลงมือทำกับโลกวัตถุและเห็นผลสัมฤทธิ์ของตน

มีตัวอย่างครั้งหนึ่ง ในชั้นเรียนการศึกษาประวัติศาสตร์ในยุคสมัยของมารีโคโปโล เป็นเรื่องของการเดินทางของบุคคลหนึ่งจากโลกตะวันตกมาสู่โลกตะวันออกและพบการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ในหลากหลายรูปแบบ พบอุปสรรคมากมายทางธรรมชาติ ผู้วิจัยพบว่าการเดินทางที่เปิดโลกทัศน์ของมารีโคโปโลนั้น มีผลต่อความรู้สึกของนักเรียนในวัยนี้มาก จะเห็นว่าผู้วิจัยไม่ได้ปิดกั้นเรื่องของวัฒนธรรมใด แต่พิจารณาว่าเนื้อหานั้นจะนำไปในทิศทางใดจึงจะเหมาะกับกลุ่มผู้เรียน

ต่อมาจึงกลับมาเชื่อมโยง ประวัติศาสตร์ไทยในสมัยสุโขทัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับสมัยกุบไลข่าน และมารีโคโปโล การเชื่อมโยงนี้สร้างความ 'ตื่นเต้น' 'ประหลาดใจ' ในการค้นพบมาสู่กลุ่มนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง จากแนวคิดในหลักสูตรสอนประวัติศาสตร์ผ่านชีวประวัติของคนที่มีเลือดเนื้อ มีชีวิต ถ่ายทอดด้วยศิลปะของครูผู้สอน ผู้วิจัยพบว่านักเรียนได้เดินทางไปกับช่วงเวลานั้น พลังอุปนิสัยจิตของพวกเขาพุ่งแรงด้วยความอยากรู้อยากเห็น การเดินทาง การค้นพบ ประสบการณ์ใหม่ ทั้งหมดนี้ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่า การศึกษาเข้าใจกลุ่มนักเรียนเป็นพื้นฐาน กอปรกับความพยายามแสวงหาแนวทางตีความหลักสูตรที่มีอยู่ให้แตกฉาน ไม่ว่าจะบริบทสังคมใดก็สามารถนำมาปรับใช้ได้

เรื่องราวของโลกรอบตัว เรื่องราวของเรื่องใกล้ตัว ต้องสลับกัน เมื่อทำประวัติศาสตร์โลกยุคมาเร่โคแล้ว ก็ต้องทำเรื่องทางคณิตและวิทยาศาสตร์สลับกันไป เพื่อความสมดุลในตัวนักเรียน

หลักการที่ผู้วิจัยใช้ในการเลือกวิชาหลักให้เหมาะสมกับผู้เรียน คือ

๑. วิชาที่เน้นพัฒนาการทางกาย คือ วิชาเชิงทักษะชีวิต
๒. วิชาที่เน้นพัฒนาการทางจิตใจ คือ วิชาเชิงศิลปะ
๓. วิชาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาจิตวิญญาณ คือ วิชาหลัก เช่น ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย และ คณิตศาสตร์

แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าวิชาเชิงทักษะชีวิตจะไร้ซึ่งมิติทางจิตวิญญาณ เพราะทุกศาสตร์ย่อมนำไปสู่การช่วยให้ ‘ตัวตน’ ของนักเรียนจุติ และควบคุมกายและใจได้ในการดำเนินชีวิต

ผลการวิจัยต่อคำถามวิจัยที่ ๓

การสร้างเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน ในการดูแลและพัฒนาศักยภาพของบุคคลที่มีความต้องการได้รับการดูแลพิเศษเป็นไปได้อย่างไรหรือไม่ และสามารถช่วยเหลือปัญหาของบุคคลที่ต้องการได้รับการดูแลพิเศษและครอบครัวได้หรือไม่

การสร้างเครือข่ายความช่วยเหลือระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นงานพื้นฐานที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความเข้าใจร่วมกัน บริบทชีวิตที่บ้านย่อมแตกต่างจากบริบทชีวิตที่โรงเรียนโดยธรรมชาติ นักเรียนเหล่านี้แม้จะมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นแต่ก็ยังคงต้องการที่พึ่งพิงทางใจและการช่วยเหลือทางกายภาพในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย

ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวแปรในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่บ้าน

๑. ความเคยชิน นักเรียนอย่างเข้าวัยรุ่น มีวิถีชีวิตแบบเดิม เช่น การรับประทานอาหารที่ไม่ค่อยมีคุณค่าทางโภชนาการมานานกว่า ๑๕ ปี เมื่อกิจวัตรกลายเป็นความเคยชิน เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต จึงยากที่จะเปลี่ยนแปลง ต้องอาศัยพลังความมุ่งมั่นของผู้ปกครองในการปรับ แม้จะเป็นเพียงมือเดียวใน ๑ สัปดาห์ ก็นับว่าเป็นผลสำเร็จที่น่าภูมิใจแล้ว สำหรับบริบทของบ้าน

๒. รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างพ่อ แม่ ลูก แตกต่างจาก ครู – นักเรียน การกำหนดแผนพัฒนารายบุคคลและความช่วยเหลือใด ๆ ย่อมอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงที่ว่านักเรียนไม่มีครู หรือ กลุ่มเพื่อนคอยสนับสนุน เปรียบเทียบ ความเด็ดขาดและชัดเจนของจังหวะในโรงเรียนแตกต่างจากโลกที่บ้านที่มักยืดหยุ่น ต่อบรองได้ ใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้นานกว่า การเยี่ยมบ้านจึงเป็นสะพานเชื่อมให้นักเรียนรู้สึก ‘ตื่นขึ้น’ ในแง่มุมหนึ่งว่าสิ่งที่เราเรียนรู้มาจากโรงเรียนเชื่อมโยงกับชีวิตที่บ้านของเรา เช่น การมีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะสมาชิกกลุ่ม รู้จักการเป็นผู้ให้และผู้รับ
๓. สมาชิกในครอบครัวมีความคิดหลากหลาย แม้ในหลักสูตรผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือตนเอง การเลฟโทรศัพท์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้น้อยที่สุด การรับประทานอาหารสุขภาพ แต่ในความเป็นจริง บางครัวเรือนมีสมาชิกหลากหลายวัย หลากหลายความคิดและวิถีปฏิบัติ

ผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่าสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างนี้ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจและกำหนดเป้าหมายการสร้างเครือข่ายที่เป็นไปได้จริง และเริ่มต้นด้วยจุดที่เป็นไปได้มากที่สุด นั่นคือ จุดที่เล็กที่สุด

การที่ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มแกนที่เริ่มก่อตั้งมูลนิธิมาพร้อมกันกลายเป็นหลักสำคัญที่นักเรียนสัมผัสได้ว่าพ่อแม่และครูให้ความสำคัญกับพัฒนาการของพวกเขา ยิ่งไปกว่านั้นทั้งหมดทุกคนกำลังเรียนรู้ไปด้วยกันทั้งครู พ่อแม่ และเด็ก ๆ จากชั้นเรียนมัธยมนี้ การพบปะพูดคุยทั้งจากการประชุมเรื่องทั่วไป และการลงแรงทำงานร่วมกัน นำไปสู่การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก เป็นเครือข่ายที่ก่อตัวขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ ค่อยเป็นค่อยไป นอกเหนือไปจากการเข้ามาช่วยเหลือนักเรียนในชั้นเรียน หรือ การอบรมสัมมนาที่จัดขึ้น

สิ่งสำคัญคือ

๑. จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มูลนิธิให้มีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นฐานให้ ‘บ้าน’ ใช้เป็นแบบอย่างในงานบางส่วนที่จะกลับไปสานต่อได้
๒. การสื่อสารอย่างสม่ำเสมอถึงปัญหาบางประการที่ยังดำรงอยู่ต่อเนื่องแม้จะไม่อาจแก้ไขได้ทั้งหมด แต่ ‘ความพยายาม’ ของผู้ใหญ่รอบข้างที่จะช่วยเหลือจะส่งผลบวกต่อจิตใจนักเรียน
๓. กำหนดเป้าหมายพัฒนารายบุคคลให้ง่าย ชัดเจนและเป็นจริงได้ แม้จะเป็นเพียงเป้าหมายที่ดูเล็กน้อยที่สุด แต่สิ่งสำคัญ คือ เป้าหมายเล็กๆ นี้เองที่ทำให้เกิดขึ้นได้ต่อเนื่องและจริงจังที่สุด

บทที่ ๘

บทสรุป

ดังได้กล่าวถึงพัฒนาการทางกายทั้ง ๔ ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ๓ คนที่เข้าเรียนมาตั้งแต่ พฤษภาคม ๒๕๕๐ - มีนาคม ๒๕๕๒ ช่วงเวลา ๔ ภาคเรียนนี้ คณะครูและผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกันต่อเนื่องมาตลอดเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขา แม้หนทางจะมีได้ราบรื่น เนื่องจากมีการขยายตัวของจำนวนนักเรียนแต่ขาดพื้นที่รองรับ รวมทั้งข้อจำกัดด้านประสบการณ์ของผู้วิจัยและคณะครูทำให้เราได้เรียนรู้ความละเอียดอ่อนในดวงจิตของนักเรียนและระมัดระวังการขยายตัวของกลุ่มในจังหวะที่เหมาะสมมากขึ้น

ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าการศึกษานำบัดแวมมนุษย์ปรัชญาเป็นหนทางสร้างสรรค์หนทางหนึ่งที่มีแนวทางชัดเจน ละเอียดและรอบคอบในการมองมนุษย์ในทุกมิติ เป็นบรรทัดฐานให้ผู้วิจัยซึ่งมิได้มีประสบการณ์มากนักสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนของผู้วิจัยได้ ด้วยเพราะผู้วิจัยใช้ 'ใจ' เป็นหลักในการทำงาน มากกว่าการพึ่งพา 'วัตถุ' และได้อาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในการบำบัดเยียวยา หากแต่เชื่อมั่นว่าด้วยปัจจัยพื้นฐาน เรื่องการสร้างจังหวะชีวิตที่สม่ำเสมอมั่นคง สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน ธรรมชาติของสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่ นำมาสู่อาหารที่สอดคล้อง, กิจกรรมที่สอดคล้อง, บทเพลงที่สอดคล้องกับใจของพวกเขา

ผู้วิจัยได้เคยสัมผัสแนวทางช่วยเหลือหลากหลายแต่แนวทางเหล่านั้นเป็น "วิธีการเชิงกลไก" ที่ไม่เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้หายใจไปกับ เวลา ศิลปะ และธรรมชาติ ซึ่งเวลากับธรรมชาตินั้นเป็นต่อธารการซึมซับเป็นชนวนก่อเกิดปฏิสัมพันธ์ ให้เกิดการเรียนรู้เมื่อให้ศิลปะเป็นสะพานเชื่อม ทุกอย่างย่อมมีชีวิต มีความรู้สึกก่อนจะตกผลึกเป็นความจริงในใจและความคิดสร้างสรรค์ในเวลาต่อมา ซึ่งอาจก่อตัวเป็นการเปลี่ยนแปลงในชาติภพนี้ หรือเป็นทุนสะสมไปสู่ชาติภพหน้า เพราะพัฒนาการชีวิตของนักเรียนเหล่านี้มิได้ดำเนินไปในลักษณะ In put และ Out put หรือสูงขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาที่เติบโตขึ้น แต่อาจเกิดขึ้นขณะหนึ่งและเลือนหายไป อาจมีลักษณะพัฒนาการเป็นลูกคลื่นในบางช่วง

ดังนั้นการหวังผลสำเร็จในทางโลกวัตถุเพียงประการเดียว จึงมิใช่เป้าหมายของการศึกษานำบัดที่ผู้วิจัยดำเนินการอยู่ แต่ดวงจิตที่มุ่งมั่นและมีความศรัทธาในมนุษย์ทุกคนเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองและคณะครูของมูลนิธิฯสำนึกและเฝ้าตรวจสอบ พัฒนาจิตใจของตนเองทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ในระดับกลุ่ม-องค์กร ในทุกปีการศึกษาเช่นเดียวกัน

งานการศึกษาบำบัดตามแนวมุขยปรัชญาจึงสามารถนำมาบูรณาการเข้ากับบริบทในสังคม
กรุงเทพ ฯ กับกลุ่มผู้ปกครองชนชั้นกลาง ที่มีฐานกำลังความคิด ความรู้สึกมั่นคง เข้ากับบริบทสังคมพุทธ
ในแนวทางของชนชั้นกลางที่สนใจการพัฒนาสติ การดำรงชีวิตอยู่เพื่อพัฒนาเมตตากรุณา และความมี
น้ำใจตามธรรมชาติของคนไทย ไปสู่ ปัญญาที่เป็นอิสระ ไม่ติดกรอบของศาสนปฏิบัติ แต่เป็นพลังปัญญา
บริสุทธิ์ที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ไม่ว่าจะมีความเชื่อหรือแนวทางศาสนาใด เพราะหากมนุษย์ไม่
อาจเป็นอิสระจากความรู้แล้ว มนุษย์ก็มีอาจแสวงหาหนทางแห่งการพัฒนาตนเองที่แท้จริงได้

บทส่งท้าย

จากองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาบำบัดตามแนวมุขยปรัชญา และประสบการณ์การเป็นครูของ
ผู้วิจัย มาสู่การนำการศึกษาแนวนี้มาปรับใช้ในบริบทของบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลพิเศษซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่น
ในสังคมกรุงเทพ ฯ นับเป็นก้าวอย่างที่สำคัญยิ่งที่ผู้วิจัยได้เรียนรู้ว่า การศึกษาบำบัดตามแนวมุขยปรัชญา
เป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าและเป็นหลักในการทำงานด้านการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และจิต
วิญญาณได้จริง สิ่งสำคัญที่สุด คือ ผู้วิจัยในฐานะครูที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้มากับลูกศิษย์ ได้เห็น
พัฒนาการของตนเอง จากนักคิดที่หมกมุ่น คลั่งคลายสู่นักปฏิบัติที่มีอารมณ์ขันกับชีวิต และปล่อยวาง
ผ่อนคลายขึ้นโดยลำดับ (แต่ยังคงมุ่งมั่นในการทำงานไว้) เพราะที่สุดแล้ว สิ่งที่เราคิด เราเป็น เราเชื่อและ
ศรัทธา คือสิ่งที่ลูกศิษย์ซึมซับจากเรานั้นเอง อาจมีเส้นทางมากมายให้เราเดิน แต่เมื่อเราเลือกที่จะเดินบน
เส้นทางใดแล้ว ขอให้เรามีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะเดินต่อไป ผู้วิจัยเองก็กำลังออกเดินก้าวใหม่กับนักเรียนที่
โตขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปทุกวันเช่นกัน

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ สถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย(สสท.), สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)และศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อ
การฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ ที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณโรงเรียน
วรรณสว่างจิต ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ ทรัพยากรต่างๆ คณะครู คณะกรรมการบริหารมูลนิธิโรงเรียน
ต้นรักเพื่อเด็กพิเศษ และขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับความร่วมมือร่วมใจทุกๆ ด้านจากผู้ปกครองนักเรียน
ของมูลนิธิฯ ทั้ง ๗ ครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนต้นรักทุกคน ตลอดจนเพื่อนของผู้วิจัยที่ได้ทุ่มเท
กำลังใจ กำลังกาย ร่วมกับผู้วิจัยให้งานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงลง

บรรณานุกรม

รุดี ลิธเชา. มนุษย์ปรัชญา รูดอล์ฟ สไตเนอร์, แปลจาก Rodolf Steiner A Teacher from the West

โดย วริมาศ ปรมศิริ. สวนเงินมีมา : กรุงเทพฯ. ๒๕๕๑.

บุษบง ต้นติวงศ์. การศึกษาวอลดอร์ฟ ปรัชญา หลักสูตรและการสอน. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย : กรุงเทพฯ. ๒๕๕๒.

Cusick, Lois. Waldorf Parenting Handbook Useful Information on Child Development and

Education from Anthroposophical Sources. Second Printing, Rudolf Steiner College Press:

St. George Publications. 1998.